

Butlletí del Consell General

Núm. 33/2014

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

SUMARI

2- PROCEDIMENT LEGISLATIU COMÚ

2.1 Projectes de llei

Tramesa del **Projecte de llei d'ajuts a l'estudi**, així com les esmenes a l'articulat que han estat presentades a la Comissió Legislativa d'Educació, Recerca, Cultura i Esports. *pàg. 2*

Tramesa del **Projecte de llei de modificació de la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte, modificada per la Llei 29/2012, del 18 d'octubre, i per la Llei 11/2013, del 23 de maig**, així com les esmenes a l'articulat que han estat presentades a la Comissió Legislativa de Finances i Pressupost *pàg. 2*

2.2 Proposicions de llei

Admissió a tràmit i publicació de la **Proposició de llei de la successió per causa de mort**, i obertura del termini de presentació del criteri del Govern. *pàg. 2*

4- IMPULS I CONTROL DE L'ACCIÓ POLÍTICA DEL GOVERN

4.4.3 Preguntes urgents

Publicació de la pregunta amb resposta oral del Govern presentada pel M. I. Sr. Jaume Bartumeu Cassany, president del Grup Parlamentari Mixt, per escrit de data 6 de maig del 2014, relativa a les

negociacions amb els comuns per modificar la normativa de delimitació de competències, amb declaració d'urgència, (Reg. Núm. 382). *pàg. 46*

Publicació de la pregunta amb resposta oral del Govern presentada per la M. I. Sra. Sílvia Eloisa Bonet Perot, consellera general del Grup Parlamentari Mixt, per escrit de data 7 de maig del 2014, relativa a la **decisió del Ministeri de Salut i Benestar de modificar la direcció del centre sociosanitari El Cedre**, amb declaració d'urgència, (Reg. Núm. 391). *pàg. 47*

Publicació de la pregunta amb resposta oral del Govern presentada per la M. I. Sra. Rosa Gili Casals, consellera general del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, per escrit de data 7 de maig del 2014, relativa a la **política d'admissions del Centre Sociosanitari el Cedre**, amb declaració d'urgència, (Reg. Núm. 392). *pàg. 47*

Publicació de la pregunta amb resposta oral del Govern presentada per la M. I. Sra. Rosa Gili Casals, consellera general del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, per escrit de data 7 de maig del 2014, relativa a la **necessitat d'un aparell de ressonància magnètica al l'hospital Nostra Senyora de Meritxell**, amb declaració d'urgència, (Reg. Núm. 393). *pàg. 48*

2- PROCEDIMENT LEGISLATIU COMÚ

2.1 Projectes de llei

Edicte

El síndic general, vist l'acord de la Junta de Presidents de Grup Parlamentari del dia 2 d'abril del 2014, determinant la comissió competent per a conèixer del **Projecte de llei d'ajuts a l'estudi**,

Disposa

D'acord amb el que preveu l'article 45 del Reglament del Consell General, trametre l'esmentat Projecte de llei, així com les esmenes a l'articulat que han estat presentades a la Comissió Legislativa d'Educació, Recerca, Cultura i Esports.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Edicte

El síndic general, vist l'acord de la Junta de Presidents de Grup Parlamentari del dia 7 de maig del 2014, determinant la comissió competent per a conèixer del **Projecte de llei de modificació de la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte, modificada per la Llei 29/2012, del 18 d'octubre, i per la Llei 11/2013, del 23 de maig**,

Disposa

D'acord amb el que preveu l'article 45 del Reglament del Consell General, trametre l'esmentat Projecte de llei, així com les esmenes a l'articulat que han estat presentades a la Comissió Legislativa de Finances i Pressupost.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

2.2 Proposicions de llei

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 7 de maig del 2014, ha examinat el document que li ha tramès el M. I. Sr. Ladislau Baró Solà, president del Grup Parlamentari Demòcrata, registrat en data 22 d'abril del 2014, sota el títol **Proposició de llei de la successió per causa de mort** i exercint les competències que li atribueix el Reglament del Consell General en els articles que es citaran, ha acordat:

1. D'acord amb l'article 18.1.d), admetre a tràmit aquest escrit sota la qualificació de Proposició de llei.

2. D'acord amb l'article 103.2, ordenar la seva publicació, i remetre-la al Govern perquè, en el termini de quinze dies, manifesti el seu criteri. El Govern haurà d'evacuar el seu informe per tot el dia 28 de maig del 2014, a les 17.30h.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Proposició de llei de la successió per causa de mort

Índex

Exposició de motius

Títol I. Disposicions Generals

Capítol I. L'obertura de la successió i les qualitats per a succeir

Secció Primera. L'obertura de la successió

Article 1. Obertura de la successió

Article 2. La declaració judicial de mort

Article 3. La vocació successòria

Article 4. Moment de la delació

Secció Segona. La capacitat successòria

Article 5. Persones físiques

Article 6. Persones jurídiques

Article 7. Indignitat successòria

Article 8. Reconciliació i perdó

Article 9. Inhabilitat successòria

Article 10. Ineficàcia

Article 11. Caducitat de l'acció

Article 12. *Efectes de la indignitat i la inhabilitat*

Capítol II. La successió hereditària

Article 13. *Adquisició de l'herència*

Article 14. *Universalitat de la successió*

Article 15. *Possessió*

Article 16. *Inexistència de reserves i reversions legals*

Article 17. *Herència jacent*

Capítol III. L'acceptació i la repudiació de l'herència

Secció Primera. Disposicions generals

Article 18. *Exercici de la delació*

Article 19. *Requisits*

Article 20. *Formes d'acceptació*

Article 21. *Repudiació*

Article 22. *Repudiació en perjudici dels creditors*

Article 23. *Capacitat per acceptar i repudiar*

Article 24. *Impugnació de l'acceptació o la repudiació*

Article 25. *Pluralitat de crides*

Article 26. *Interpel·lació judicial*

Article 27. *Dret de transmissió*

Secció Segona. L'acceptació pura i simple

Article 28. *Acceptació pura i simple*

Article 29. *Responsabilitat de l'hereu*

Article 30. *Càrregues hereditàries*

Secció Tercera. L'acceptació de l'herència a benefici d'inventari

Article 31. *Acceptació a benefici d'inventari i benefici legal d'inventari*

Article 32. *Inventari*

Article 33. *Efectes de l'acceptació a benefici d'inventari*

Article 34. *Administració de l'herència beneficiària*

Secció Quarta. El benefici de separació de patrimonis

Article 35. *Benefici de separació de patrimonis*

Secció Cinquena. Els béns adquirits per menors d'edat o incapacitats

Article 36. *Administració dels béns adquirits per menors d'edat o incapacitats*

Capítol IV. El dret d'acréixer

Article 37. *Dret d'acréixer entre cohereus*

Article 38. *Efectes del dret d'acréixer*

Article 39. *Dret d'acréixer en els llegats*

Article 40. *Dret d'acréixer en els fideïcomisos*

Capítol V. La comunitat hereditària

Article 41. *Objecte*

Article 42. *Durada de la comunitat*

Article 43. *Facultats d'ús i gaudi*

Article 44. *Administració*

Article 45. *Disposició de béns i drets hereditaris*

Article 46. *Disposició de la quota hereditària*

Capítol VI. La partició i la col·lació

Secció Primera. La partició

Article 47. *Dret a la partició i efectes*

Article 48. *Suspensió de la partició*

Article 49. *Oposició dels creditors*

Article 50. *Partició pel causant*

Article 51. *Partició per marmessor o comptador partidor*

Article 52. *Partició pels cohereus*

Article 53. *Partició arbitral o judicial*

Article 54. *Adjudicació*

Article 55. *Liquidació*

Article 56. *Sanejament*

Article 57. *Adjudicació de crèdits i rendes*

Article 58. *Rescissió per lesió de la partició*

Article 59. *Rectificació de la partició*

Article 60. *Addició de la partició*

Article 61. *Responsabilitat dels cohereus*

Secció Segona. La col·lació

Article 62. *Béns col·lacionables*

Article 63. *Col·lació en lloc d'ascendents*

Article 64. *Beneficiaris*

Article 65. *Valoració de les atribucions col·lacionables*

Capítol VII. La protecció del dret hereditari

Article 66. *L'acció de petició d'herència*

Article 67. *L'hereu aparent*

Títol II. La successió contractual

Capítol I. Els pactes successoris

Secció Primera. Disposicions generals

Article 68. *Concepte*

Article 69. *Atorgants i tercers afavorits*

Article 70. *Capacitat*

Article 71. *Objecte*

Article 72. *Forma*

Article 73. *Nul·litat dels pactes successoris*

Article 74. *Acció de nul·litat*

Article 75. *Modificació i resolució per mutu acord*

Article 76. *Revocació per indignitat*

Article 77. *Revocació per voluntat unilateral*

Article 78. *Exercici de la facultat de revocació*

Article 79. *Efectes de la revocació*

Article 80. *Incidència de crisis matrimonials o de convivència*

Secció Segona. Els heretaments

Article 81. *Concepte*

Article 82. *Heretament simple i cumulatiu*

Article 83. *Heretament mutual*

Article 84. *Heretament preventiu*

Article 85. *Reserva per disposar i assignacions per a lligítimes*

Article 86. *Eficàcia revocatòria*

Article 87. *Transmissibilitat de la qualitat d'hereu*

Article 88. *Efectes de l'heretament en vida de l'heretant*

Article 89. *Responsabilitat de l'hereu pels deutes de l'heretant*

Article 90. *Pacte reversional i reversió legal*

Article 91. *Efectes de l'heretament a l'obertura de la successió*

Secció Tercera. Pactes successoris d'atribució particular

Article 92. *Modalitats*

Article 93. *Efectes de les atribucions particulars*

Títol III. La successió testada

Capítol I. Els testaments, els codicils i les memòries testamentàries

Secció Primera. Disposicions generals

Article 94. *El testament*

Article 95. *Capacitat per a testar*

Article 96. *Típus de testaments*

Article 97. *Interpretació de les disposicions testamentàries*

Secció Segona. Els testaments notarials

Article 98. *Identificació, judici de capacitat*

Article 99. *Intervenció de facultatius*

Article 100. *Testimonis*

Article 101. *La llengua del testament*

Article 102. *El testament obert*

Article 103. *El testament tancat*

Article 104. *Autorització del testament tancat*

Article 105. *Obertura del testament tancat*

Secció Tercera. Testament hològraf

Article 106. *Requisits de validesa*

Article 107. *Adveració i caducitat*

Secció Quarta. Els codicils i les memòries testamentàries

Article 108. *Codicil*

Article 109. *Memòria testamentària*

Capítol II. Nul·litat i ineficàcia dels testaments i de les disposicions testamentàries

Article 110. *Nul·litat del testament*

Article 111. *Nul·litat de disposicions testamentàries*

Article 112. *Acció de nul·litat*

Article 113. *Conseqüències de la nul·litat*

Article 114. *Conversió del testament nul o ineficax*

Article 115. *Revocabilitat de les disposicions testamentàries*

Article 116. *Revocació dels testaments*

Article 117. *Revocació material del testament hològraf*

Article 118. *Revocació de disposicions testamentàries per codicil*

Article 119. *Revocació de codicils i memòries testamentàries*

Article 120. *Ineficàcia sobrevinguda per crisi matrimonial o de convivència*

Capítol III. La institució d'hereu

Secció Primera. Disposicions generals

Article 121. *Necessitat d'institució d'hereu*

Article 122. *Institució d'hereu en cosa certa*

Article 123. *Institució vitalícia*

Article 124. *Institució en usufruct*

Article 125. *Institució conjunta*

Article 126. *Institució d'hereu a favor d'una persona i els seus fills*

Article 127. *Abast de la institució hereditària a favor dels fills*

Article 128. *Institució a favor dels parents*

Article 129. *Exclusió testamentària d'hereus intestats*

Secció Segona. La institució d'hereu sota condició

Article 130. *Perdurabilitat de la institució d'hereu*

Article 131. *Eficàcia de la institució sota condició suspensiva i termini incert*

Article 132. *Facultats de l'hereu condicional*

Article 133. *Compliment de la condició*

Article 134. *Modalitats de condició*

Capítol IV. La designació d'hereu per fiduciari

Secció Primera. La designació d'hereu pel cònjuge o convivent

Article 135. *Designació d'hereu pel cònjuge o convivent*

Article 136. *Forma de l'elecció o distribució*

Article 137. *Administració de l'herència*

Secció Segona. La designació d'hereu pels parents

Article 138. *Designació d'hereu pels parents*

Article 139. *Elecció o distribució*

Article 140. *Administració de l'herència*

Capítol V. Les substitucions hereditàries

Secció Primera. La substitució vulgar

Article 141. *Supòsits de substitució vulgar*

Article 142. *Efectes de la substitució vulgar*

Secció Segona. La substitució pupil·lar

Article 143. *Designació de substitut*

Article 144. *Naturalesa de la substitució*

Article 145. *Substitució pupil·lar tàcita*

Article 146. *Dret a llegítima*

Secció Tercera. La substitució exemplar

Article 147. *Requisits*

Article 148. *Concurrencia de substitucions*

Article 149. *Designació de substitut*

Article 150. *Ineficàcia de la substitució*

Article 151. *Aplicació de les normes de la substitució pupil·lar*

Capítol VI. Els fideïcomisos

Secció Primera. Els fideïcomisos en general

Article 152. *Concepte*

Article 153. *Ordenació*

Article 154. *Modalitats*

Article 155. *Capacitat per ser fideïcomissari*

Article 156. *Delació del fideïcomís*

Article 157. *Substitució vulgar en fideïcomís i vulgar implícita*

Article 158. *Límits dels fideïcomisos*

Article 159. *Fideïcomís d'elecció i de distribució*

Article 160. *Extinció del fideïcomís*

Secció Segona. Interpretació dels fideïcomisos

Article 161. *Forma expressa i tàcita*

Article 162. *Interpretació restrictiva*

Article 163. *Presumpció de condició*

Article 164. *Condició de no tenir fills*

Article 165. *Fills posats com a condició*

Secció Tercera. Els efectes del fideïcomís mentre està pendent

Article 166. *Realització d'inventari*

Article 167. *Prestació de garantia*

Article 168. *Obligacions respecte als béns fideïcomesos*

Article 169. *Responsabilitat del fiduciari*

Article 170. *Facultats del fiduciari*

Article 171. *Partició de l'herència i divisió de cosa comuna*

Article 172. *Conservació i administració*

Article 173. *Exercici d'accions i eficàcia de sentències, laudes i transaccions*

Article 174. *Facultats del fideïcomissari sobre el seu dret*

Secció Quarta. Disposició dels béns fideïcomesos

Article 175. *Principi general*

Article 176. *Disposició de béns amb autorització del fideïcomitent o de terceres persones*

Article 177. *Disposició de béns amb notificació als fideïcomissaris*

Article 178. *Disposició de béns sota pròpia responsabilitat*

Article 179. *Disposició de béns lliures de fideïcomís amb autorització judicial*

Article 180. *Disposició de béns lliures de fideïcomís amb consentiment dels fideïcomissaris*

Secció Cinquena. Els efectes del fideïcomís al moment de la seva delació

Article 181. *Efectes de la delació*

Article 182. *Lliurament de la possessió*

Article 183. *Responsabilitat del fideïcomissari*

Article 184. *Deures de liquidació*

Article 185. *Impugnació d'actes en frau del fideïcomís*

Secció Sisena. El fideïcomís de residu i la substitució preventiva de residu

Article 186. *Fideïcomís de residu*

Article 187. *Imputació*

Article 188. *Règim jurídic*

Article 189. *Substitució preventiva de residu*

Capítol VII. Els llegats**Secció Primera. Els llegats i els seus efectes**

- Article 190. *Atorgament*
 Article 191. *Beneficiaris del llegat*
 Article 192. *Prelegat*
 Article 193. *Substitució vulgar*
 Article 194. *Persones gravables*
 Article 195. *Objecte del llegat*
 Article 196. *Eficàcia del llegat*
 Article 197. *Llegat sota condició o termini*
 Article 198. *Delació*
 Article 199. *Efectes de la delació*
 Article 200. *Acceptació i repudiació*
 Article 201. *Transmissió del dret al llegat*
 Article 202. *Compliment i riscos*
 Article 203. *Fruits de la cosa llegada*
 Article 204. *Extensió del llegat*
 Article 205. *Accions del legatari i presa de possessió del llegat*
 Article 206. *Garanties del llegat*

Secció Segona. Les modalitats de llegats

- Article 207. *Llegat de cosa alternativa*
 Article 208. *Llegat de cosa aliena*
 Article 209. *Llegat de cosa genèrica*
 Article 210. *Llegats de diners i altres actius financers*
 Article 211. *Llegat d'accions i participacions socials*
 Article 212. *Llegat de cosa gravada*
 Article 213. *Llegat d'empresa i universalitat*
 Article 214. *Llegats de crèdit i de deute*
 Article 215. *Llegat d'usdefruit universal*
 Article 216. *Llegat de part alíquota*
 Article 217. *Llegats d'aliments*

Secció Tercera. La ineficàcia dels llegats

- Article 218. *Revocació dels llegats*
 Article 219. *Extinció dels llegats*
 Article 220. *Reducció o supressió de llegats excessius*
 Article 221. *Ordre i pràctica de la reducció*

Capítol VIII. Les disposicions modals i les prohibicions de disposar

- Article 222. *Mode successori*
 Article 223. *Disposicions per sufragis i obres pies*
 Article 224. *Prohibicions de disposar en el testament*

Capítol IX. Els marmessors

- Article 225. *Nomenament*
 Article 226. *Capacitat i legitimació*
 Article 227. *Acceptació, excusa i renúncia*
 Article 228. *Gratuïtat i despeses*
 Article 229. *Marmessor universal*
 Article 230. *Facultats del marmessor universal*
 Article 231. *Marmessoria universal de realització d'herència*
 Article 232. *Marmessoria universal de lliurament directe de romanent de béns*
 Article 233. *Destinació de l'herència a sufragis o als pobres*
 Article 234. *Marmessor particular*
 Article 235. *Compliment de l'encàrrec*
 Article 236. *Cessament*
 Article 237. *Finalització de l'encàrrec*

Títol IV. La successió intestada**Capítol I. Disposicions generals**

- Article 238. *Obertura de la successió intestada*
 Article 239. *La delació en la successió intestada*

Capítol II. Sistema de la successió intestada

- Article 240. *Crides legals*
 Article 241. *Parentiu*
 Article 242. *Còmput del parentiu*
 Article 243. *Principi de proximitat de grau*
 Article 244. *Successió per graus i ordres*
 Article 245. *Dret de representació*
 Article 246. *Divisió de l'herència*

Capítol III. L'ordre de succeir**Secció primera. La successió en línia directa descendent**

- Article 247. *Delació als fills i als descendents de grau ulterior*
 Article 248. *La successió dels fills adoptius*

Secció segona. La successió del cònjuge vidu i del convivent en unió estable de parella

- Article 249. *Successió del cònjuge vidu i del convivent*
 Article 250. *Usdefruit*
 Article 251. *Commutació de l'usdefruit*
 Article 252. *Manca de dret a succeir*
 Article 253. *Atribució expressa en la declaració d'hereus*

Secció segona. La successió en línia directa ascendent

Article 254. *Delació als progenitors i ascendents*

Secció quarta. La successió dels col·laterals

Article 255. *Delació als col·laterals*

Article 256. *Germans i fills de germans*

Article 257. *Crida als altres col·laterals*

Secció cinquena. La successió de l'Estat

Article 258. *Successió a manca de parents fins el sisè grau*

Capítol IV. La successió de l'impúber

Article 259. *Caràcter troncal dels béns*

Capítol V. Béns troncal

Article 260. *Béns troncal*

Article 261. *Successió en els béns troncal*

Títol V. La llegítima**Capítol I. Disposicions generals**

Article 262. *Dret a la llegítima*

Article 263. *Naixement del dret i acceptació*

Article 264. *Renúncia a la llegítima futura*

Capítol II. Els legitimaris i la determinació de la llegítima

Article 265. *Llegítima dels descendents i dret de representació*

Article 266. *Llegítima dels progenitors*

Article 267. *Quantia i còmput de la llegítima*

Article 268. *Llegítima individual*

Capítol III. L'atribució, la imputació, la percepció i el pagament de la llegítima

Article 269. *Atribució a títol d'herència o de llegat*

Article 270. *Imputació de donacions i atribucions particulars*

Article 271. *Intangibilitat qualitativa*

Article 272. *Suplement de llegítima*

Article 273. *Pagament*

Article 274. *Valoració dels béns*

Article 275. *Interessos*

Article 276. *Responsabilitat*

Capítol IV. La preterició i el desheretament

Article 277. *Preterició de legitimaris*

Article 278. *Causas de desheretament*

Article 279. *Requisits del desheretament*

Article 280. *Reconciliació i perdó*

Article 281. *Impugnació del desheretament*

Article 282. *Desheretament injust*

Capítol V. La inoficiositat

Article 283. *Inoficiositat legitimària*

Article 284. *Ordre de reducció*

Article 285. *Acció d'inoficiositat*

Capítol VI. L'extinció de la llegítima

Article 286. *Causas d'extinció*

Article 287. *Prescripció*

Capítol VII. La quarta vidual

Article 288. *Dret a la quarta vidual*

Article 289. *Exclusió del dret*

Article 290. *Còmput*

Article 291. *Reclamació i pagament*

Article 292. *Reducció o supressió de llegats i donacions*

Article 293. *Extinció*

Disposicions transitòries

Primera. *Règim general de dret transitori*

Segona. *Testaments, codicils i memòries testamentàries atorgats amb anterioritat l'entrada en vigor d'aquesta Llei*

Tercera. *Testament davant rector*

Quarta. *Fideïcomisos*

Cinquena. *Retribució de marmessors i dels hereus de confiança*

Sisena. *Heretaments*

Setena. *Reserva*

Vuitena. *Prescripció i caducitat*

Disposicions addicionals**Primera. Normes de dret internacional privat**

1. *Tribunal competent*

2. *Llei aplicable*

3. *Testament en país estranger*

Segona. Fonts del dret privat

1. *Fonts del dret*

2. *Supletorietat normativa*

3. *Dret subsidiari*

4. *Jurisprudència*

Tercera. Rang normatiu de la Llei**Única. Rang normatiu de la Llei****Disposicions finals**

Primera. *Derogatòria*

Segona. *Modificació*

Tercera. *Entrada en vigor*

Exposició de motius

El vintè aniversari de la promulgació de la Constitució va permetre, aprofitant el significat d'aquest fet rellevant en el procés de juridificació de l'Estat andorrà, fer palesa la necessitat de seguir el camí de la regulació del dret privat andorrà. Aquesta necessitat ve determinada per una raó de fons. De fet, un Estat no és altra cosa que un sistema jurídic, és a dir, un pla vinculant de convivència en la justícia que, en una societat democràtica, és expressió de la voluntat social dominant democràticament expressada. Ara bé, la vigència efectiva d'aquest sistema jurídic, d'aquest pla de convivència en la justícia, no és tan sols una exigència imperativa de la realització d'un ideal de justícia, sinó que és també el pressupost imprescindible de la seguretat jurídica.

En aquesta línia, s'ha de destacar que, vint anys després de l'entrada en vigor de la Constitució, es pot parlar d'èxit. La consolidació del Principat d'Andorra com un actor més dintre de l'escenari de la comunitat internacional és un fet que, precisament per la seva absoluta normalitat, passa ja desapercebut. El Principat d'Andorra és un país organitzat jurídicament en forma d'Estat sobirà, independent, democràtic i de dret. I és per tant, com tal Estat, un poble subjecte a una llei que fa a tots els seus ciutadans lliures i iguals. Però la culminació de la juridificació de l'Estat andorrà no es va aconseguir ni de lluny amb la promulgació de la Constitució, tot i ser aquesta la llei de lleis, base i columna axial de tot l'ordenament jurídic. És precís continuar la tasca amb un procés exhaustiu d'ordenació normativa del Dret privat, de les lleis que regulen directament la vida i les relacions de les persones, les seves propietats i els seus negocis, la seva família i les seves herències. La mateixa Carta Magna, en el capítol V del títol II, reconeix en el seu article 27.1, juntament amb el dret a la propietat privada, el dret a l'herència, els quals, juntament amb altres drets i principis constitucionals, segons l'article 39.3 de la Constitució, conformen la legislació i l'acció dels poders públics.

Aquesta Llei de la successió per causa de mort, com a part del procés de regulació del Dret privat, contribueix a consolidar la identitat andorrana, a confirmar l'estatus d'Andorra com a Estat sobirà dintre d'Europa i a augmentar la seguretat jurídica.

En aquest marc, la present Llei respon als següents principis i criteris.

1. Ordenació sistemàtica de la Llei

L'ordenació sistemàtica d'aquesta Llei segueix un criteri seqüencial, en el sentit d'obertura de la successió, vocació, delació i acceptació (amb les excepcions corresponents i relatives als llegats, la llegítima i el fideïcomís) i, d'altra banda, es regulen els fonaments de la vocació, és a dir, la successió contractual, la testada i la intestada, per acabar, finalment, regulant la llegítima com a atribució legal. D'aquesta manera, doncs, se segueix la sistemàtica del codi civil francès.

Tot i que no es té en compte la sistemàtica de la codificació catalana, aquesta legislació (tant el codi de successions de 1991 com el llibre quart del codi civil de 2008) s'ha tingut en compte per ser, precisament, la més recent i la més evolucionada tècnicament en el nostre àmbit jurídic-cultural i, especialment, per formar part d'una tradició jurídica comuna, manifestada pel fet que el Dret català anterior al Decret de Nova Planta de 1716 ha format part de la regulació civil andorrana (no només com a lleis pàtries, sinó també com a complement del dret supletori), tal com ho estableix expressament l'exposició de motius de la Llei de reforma del Dret de successions, de 31 de juliol de 1989 i tal com ho ha reconegut la jurisprudència en la important STSJA núm. 2255, de 18 de novembre de 2004 (precedida per les STSJA núm. 2233 de 23 de setembre de 2004 i núm. 2132 de 8 de gener de 2004) quan afirma, en el seu fonament de dret II,1: *"... Segons el sistema de fonts del dret del Principat d'Andorra correspon, en primer terme, l'aplicació de les anomenades lleis pàtries o pròpies; en segon terme, pel costum, que ha desplaçat en diferents ocasions l'aplicació del dret comú (vgr. Els pactes successoris admesos per la praxis consuetudinària i refusats pel dret romà) i, en darrer terme, el dret comú, integrat com deia Mieres pel dret canònic i el dret romà (Apparatus supra constitutionibus Cathalonie, VIII, cap. II, núm. 41). Així, resulta que el sistema de fonts s'estructura de manera jeràrquica i, per consegüent, esdevé d'aplicació en primer lloc les normes pròpies o pàtries; en el seu defecte el costum sempre que concorrin els seus pressupòsits ("rationabilis et legitime sit praescripta" Decretals de Gregori IX, De Consuetudine) i, en darrer lloc, el dret comú, format pel dret canònic i romà, entès aquest ius commune com s'asseverava a la sentència del Jutge d'Apel·lacions de 8-7-1965: "... no és, ni podia ésser-ho, l'aplicació completa i exacta del compres en ambdós Corpus, sinó un dret dotat de fisonomia pròpia, respectuós amb la força de les tradicions i les singularitats indígenes, un Dret romà-canònic, que satisfà adequadament les necessitats jurídiques dels país, modificat en alguns aspectes per obra del costum i sobretot per la jurisprudència i actualitzat per les Constitucions, fins arribar a integrar un tot jurídic*

orgànic. I d'acord amb el que s'acaba d'exposar, resulta que, com ja va afirmar aquesta Sala i la doctrina dins del concepte de lleis pròpies s'inclouen no solament les dictades pels òrgans legislatius del Principat d'Andorra, sinó també el dret català anterior al Decret de Nova Planta de 16-1-1716 ...”.

2. La regulació continguda en aquesta Llei de la successió per causa de mort haurà de ser imprescindiblement concordada amb la regulació que es faci en el futur del Codi de família.

3. L'equiparació en drets de les unions estables de parella, formalment constituïdes, a la situació d'aquelles persones que hagin contret matrimoni. D'aquesta manera, el règim jurídic del supervivent d'una unió estable de parella (heterosexual o, també, homosexual) és simètric al mateix règim del cònjuge supervivent, superant per tant les previsions de la Llei 4/2005, del 21 de febrer, qualificada de les unions estables de parella. Les característiques socioeconòmiques de la societat andorrana actual i amb projecció a aquest segle XXI ha aconsellat superar aquesta regulació de la LUEP/2005.

D'aquesta manera cal fer atenció en l'aspecte següent:

4. La regulació dels pactes successoris i heretaments ha requerit una actualització i modernització que ha tingut en compte la seva potencialitat per a ser un instrument adequat de transmissió de les empreses familiars, tan característiques del nostre teixit econòmic.

5. En relació amb la successió testada, s'ha previst:

a) La col·lació segons la tradició jurídica andorrana

En aquest sentit, s'ha optat per fer prevaler la voluntat del causant, de manera que la llei no ha de suplir-la i establir una igualació dels fills, tret que el causant ho hagi volgut. Per tant, el criteri és que les donacions no són col·lacionables (ni molt menys imputables), llevat de les ob causam i de les que el donant declari expressament en el moment de la donació o en el testament.

b) La supressió dels testimonis en el testament notarial

S'enforteix la funció notarial amb la supressió de la presència de dos testimonis, llevat que hi hagi circumstàncies especials en el testador o que el mateix testador o el notari ho considerin convenient.

c) La supressió del testament davant rector

S'ha suprimit el testament davant rector, actualment vigent d'acord amb Decretals, III,26,10, en el sentit que el testament atorgat davant del rector i dos testimonis és testament vàlid. Aquesta decisió es basa en dues raons: els dubtes de la seva

constitucionalitat, d'acord amb l'art. 11 CA, quan estableix la llibertat religiosa i de culte i, d'altra banda, en major mesura, els dubtes sobre el reconeixement de competència notarial als rectors, després que la Llei del notariat, de 28 de novembre de 1996, en el seu art. 1 i 21.1d), atorga exclusivament aquesta competència als notaris.

d) La generalització del testament hològraf

No hi ha raó per mantenir el criteri restrictiu del Dret andorrà tradicional (admissió tan sols del testament *parentum inter liberos*), perpetuant així una peculiaritat normativa que és contrària a la tendència moderna de llibertat de forma, que està privada d'un fonament concloent i que marca una diferència injustificada amb els països de l'entorn.

e) La supressió dels hereus i legataris de confiança

Es proposa de suprimir aquesta modalitat d'institució d'hereu, pel fet que la confidencialitat (i, per tant, el secret i la no revelació de la voluntat del causant) pot comportar, precisament, la vulneració de la voluntat del causant per manca de cap control i, d'altra banda, la manifestació de la confiança ja converteix l'hereu o el legatari de confiança en marmessor. D'aquesta manera es considera que la figura del marmessor proporciona més seguretat jurídica. La institució d'hereu o legatari de confiança, que se sol fonamentar a Decretals III,26,13 i V,40,18 i que actualment la pràctica ha restat molta importància, pot ser considerada per alguns encara útil per a fer destinacions de béns a finalitats culturals o religioses, com també a persones que es vol mantenir en l'anonimat. Això no obstant, cal tenir en compte que es pot exigir que l'hereu rendeixi comptes de la seva actuació quan l'herència es destina a causes pies, d'acord amb Decretals III,26,17 i amb el Decret “Ut debia” d'1.5.1904, que va confirmar el decret “Vigilanti” de 25.5.1893.

f) La supressió de la quarta trebel·liànica

En la regulació dels fideïcomisos, es proposa la supressió de la quarta trebel·liànica atesa la no necessitat d'incentivar l'acceptació per part de l'hereu, per tal que li correspongui una quota lliure. Aquesta quarta establerta pel Senatconsult Pegasià (Institucions 2,23,5), però denominada trebel·liànica, s'orientava a fomentar l'acceptació de l'herència per part de l'hereu fiduciari i evitar la successió intestada, finalitat que, actualment, no és necessària tenint en compte la compatibilitat de la testada i la intestada que es proposa en la regulació d'aquesta Llei.

g) La supressió de la quarta falcídia

En la regulació dels llegats es proposa, també, la supressió quarta falcídia. La raó és, igualment, la no necessitat d'incentivar l'acceptació per part de

l'hereu, ja que es poden ordenar llegats a la intestada, a més de la compatibilitat entre la testada i la intestada. També, per coherència amb la supressió de la quarta trebel·liànica. D'altra banda, en el cas de la falcídia, una segona raó important és que es té en compte que, normalment, l'hereu gravat amb els llegats té també la qualitat de legitimari, de manera que resulta excessiu que l'hereu pugui tenir la quarta falcídia i, a més, la quarta legitimària.

h) La gratuïtat del càrrec de marmessor

S'estableix la gratuïtat del càrrec de marmessor, com a principi, a no ser que el testador estableixi una retribució determinada; tenint en compte, però, que totes les despeses ocasionades per l'exercici del càrrec són a càrrec de l'herència i que els marmessors tenen dret al reemborsament de les despeses ocasionades per la seva funció.

i) La no admissió del testament mancomunat

El testament mancomunat és una forma testamentària molt utilitzada als països que l'admeten a causa de la seva gran utilitat en els testaments "*correspectius*", donat que no és possible la seva revocació per un sol dels testadors sense coneixement de l'altre. No obstant aquest fet rellevant, s'ha optat per no recollir aquesta modalitat de testament per la seva falta de tradició a Andorra, així com per la possibilitat de suplir-la mitjançant l'atorgament de capítols matrimonials.

6. La supressió de les donacions *mortis causa*

Es tracta d'una institució pròpia d'unes circumstàncies socials ja fa temps superades, fet que ha portat aquesta figura a la seva pràctica assimilació per altres institucions.

7. El manteniment de la llegítima

Malgrat que pot haver-hi determinats arguments sòlids en contra, derivats del principi de la veritable llibertat de testar, s'opta per mantenir la llegítima, per ser una institució molt arrelada al nostre ordenament jurídic.

8. La successió intestada

Es manté fonamentalment el sistema romà, tradicional al Principat d'Andorra, de la successió *ordinum et graduum*. La Llei millora i privilegia la posició del vidu i del convivent sobrevivent de manera que seran cridats, en absència de descendents, abans que els pares i altres ascendents i restants col·laterals. Així mateix, es preveu un ordre de crides especial per determinats béns troncs.

9. La supressió de la reserva binupcial i la Lex Hac Edictali

Tenint en compte la realitat social d'avui, no es poden considerar adequades les limitacions legals a la llibertat de disposició de béns, ni que sigui amb la

finalitat de protecció dels interessos dels fills i descendents comuns d'un anterior matrimoni. En aquest sentit, a més, la reserva binupcial, única vigent a Andorra (fonamentada a la Lex Feminae – Codi 5,9,3- a la constitució Haec edictali – Codi 5,9,6- i Novel·la 22), està prevista només per al cas de nou matrimoni, de manera que s'exclou una unió estable de parella o de tenir descendència amb una altra persona. Per tant, més que una adaptació a la societat andorrana actual, allò més adequat és la seva supressió.

10. La incorporació de normes de dret internacional privat

En una disposició addicional es formulen algunes normes de dret internacional. Aquest precepte conté dues regles: la unitat i universalitat de la successió i, d'altra banda, la llei personal, determinada per la nacionalitat com a punt de connexió, de manera que implicarà l'aplicabilitat de la llei successòria andorrana, inherent a l'estatut personal, amb independència del lloc on es trobin els béns o on hagi tingut lloc la mort del causant.

Es tracta, doncs, d'una regulació diferent del *Reglamento (UE) núm. 650/2012, del Parlamento europeo y del Consejo de 4 de julio de 2012, relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento y la ejecución de las resoluciones, a la aceptación y la ejecución de los documentos públicos en materia de sucesiones mortis causa y a la creación de un certificado sucesorio europeo* (DOUE 27.7.2012), que entra en vigor el 17 d'agost de 2015 (excepte els art. 77 i 78, que ho van fer el 16 de gener de 2014, i els art. 79, 80 i 81, que ho van fer el 5 de juliol de 2012).

La regulació és diferent, amb base a la tradició andorrana i, especialment, a la regulació de la nacionalitat i la residència habitual, en un triple sentit:

a) L'art. 4 de Reglament (UE) 650/2012 estableix, a banda del principi d'unitat de la successió, com a punt de connexió "el lloc de la residència habitual en el moment de la mort del causant".

b) L'art. 22.1 del Reglament (UE) núm. 650/2012 determina una possibilitat d'elecció de llei, en funció de la llei de l'Estat en el qual tingui la seva residència habitual en el moment de realitzar l'elecció o en el moment de la mort.

c) L'art. 21.2 del mateix Reglament (UE) que la determinació de la llei aplicable pot vincular-se a una situació de fet, en el sentit que es considera que si, excepcionalment, resulta de les circumstàncies del cas que el causant en el moment de la mort tenia un vincle manifestament més estret en un Estat diferent d'aquell la llei del qual sigui aplicable, d'acord amb la

seva residència habitual, llavors la llei aplicable a la successió serà la d'aquest altre Estat.

En conseqüència, la regulació que es proposa desestima el criteri de la residència habitual com a punt de connexió, com també la possibilitat d'elecció de la llei aplicable i, finalment, l'aplicació de fet de la llei derivada de la residència habitual segons les circumstàncies del cas. Així mateix es proposa, pel que fa a la determinació de la llei aplicable, la solució que encaixa més amb el fet que al Principat d'Andorra les successions per causa de mort es regeixen per la llei nacional del causant en el moment de la mort, sense distingir entre béns mobles i immobles, seguint el sistema de la unitat i de la universalitat de la successió.

11. La incorporació de normes sobre fonts del dret

També en una disposició addicional, es proposen unes regles sobre les fonts del dret. La qüestió de les fonts del dret és un tema d'alta significació i dificultat per a l'ordenament jurídic andorrà, especialment pel valor de la jurisprudència. En aquest sentit, seria recomanable que en un futur es faci una llei ordinària sobre fonts i aplicació del dret, a manera d'un títol preliminar dels codis civils del nostre entorn jurídic-cultural.

En definitiva, el propòsit fonamental que inspira la redacció d'aquest document és el de poder dotar a la societat andorrana d'una regulació de la successió per causa de mort simplificada, sistemàtica i moderna, com també, i no menys important, d'una regulació amb la finalitat de tenir una estabilitat jurídica en aquest segle XXI. Per això, cal una normalització de totes les formes de convivència en parella, matrimonials o no, juntament amb una regulació actualitzada dels aspectes relatius a la persona i la família; cal, també, la superació d'algunes institucions jurídiques arcaiques (com ara les reserves, els hereus o legataris de confiança o el testament davant rector) i calen, igualment, unes actualitzacions tècniques (com, entre d'altres, la regulació de la successió paccionada, la supressió de la incompatibilitat de la testada i la intestada, la supressió de les quartes trebel·liànica i falcídia o la supressió de la presència de testimonis en el testament notarial).

TÍTOL I. Disposicions generals

Capítol I. L'obertura de la successió i les qualitats per a succeir

Secció primera. L'obertura de la successió

Article 1. Obertura de la successió

1. La successió s'obre amb la mort del causant o amb la declaració judicial de mort, al lloc on ha tingut

l'últim domicili i, si aquest no és conegut, al lloc on es troba la major part del cabal relict.

2. Són nuls els contractes o pactes sobre herència futura, llevat dels admesos per aquesta Llei.

Article 2. La declaració judicial de mort

1. Quan una persona hagi desaparegut del seu domicili o del darrer lloc conegut de residència sense que se n'hagin tingut més notícies, podrà instar-se'n la declaració judicial de mort si concorre alguna de les circumstàncies següents:

a) Que hagin transcorregut quinze anys des de la data de la desaparició o d'aquella en què se'n tingueren les darreres notícies.

b) Que hagin transcorregut cinc anys des de la data de la desaparició o de les darreres notícies, quan en el moment de la declaració el desaparegut hagués complert ja l'edat de 85 anys.

c) Que hagin transcorregut cinc anys des de la data de la desaparició, si aquesta hagués tingut lloc en circumstàncies de perill greu per a la vida.

2. Els hereus que succeeixin en virtut d'una declaració judicial de mort estan obligats a formalitzar notarialment inventari i no podran disposar a títol gratuït dels béns i drets de l'herència fins que no hagi transcorregut un termini de cinc anys des de la data de la declaració. Fins que no hagi transcorregut aquest termini no lliuraran tampoc els llegats ordenats testamentàriament.

3. Si, declarada judicialment la mort d'una persona, aparegués aquesta, recobrarà els seus béns en l'estat en què es trobin, i tindrà dret a obtenir el preu dels que s'haguessin venut, però no podrà reclamar els fruits i rendes que hagin produït durant el temps en què ha estat en vigor la declaració.

Article 3. La vocació successòria

1. La vocació successòria té lloc per contracte successori, per testament o per llei.

2. La successió intestada només pot tenir lloc quan no hi ha hereu contractual o testamentari.

Article 4. Moment de la delació

1. La successió es defereix en el moment de l'obertura de la successió, llevat dels heretaments i els fideïcomisos que tenen una regulació específica.

2. Si la institució està sotmesa a condició suspensiva, l'herència es defereix en el moment del compliment de la condició.

Secció segona. La capacitat successòria

Article 5. Persones físiques

1. Tenen capacitat per succeir les persones nascudes o concebudes al temps de l'obertura de la successió i que sobrevisquin al causant.
2. Les persones declarades absents poden succeir, però, per a acceptar l'herència en nom de l'absent, cal provar que aquest era viu en el temps en què era necessària la seva existència per a adquirir-la. Oberta una successió a la qual estigui cridat un absent, la part d'aquest acreix als seus cohereus, si no hi ha una persona amb dret propi o per dret de representació per a reclamar-la. Els uns i els altres, si escau, han de fer inventari dels béns, els quals han de reservar fins a la declaració de la defunció.
3. Les persones que moren en un mateix esdeveniment sense que es pugui establir quina va sobreviure a l'altra, i si alguna d'elles és cridada a la successió de l'altra, es considera que han mort al mateix temps. La successió de cadascuna d'elles es defereix a les persones que haurien estat cridades a succeir en el seu defecte.

Article 6. Persones jurídiques

1. Tenen capacitat per succeir les persones jurídiques constituïdes legalment al temps de l'obertura de la successió.
2. Les persones jurídiques que el causant ordena crear en la seva disposició per causa de mort tenen capacitat per a succeir si arriben a constituir-se legalment dintre del termini assenyalat pel testador o, en el seu defecte, del termini d'un any a comptar des de l'obertura de la successió.

Article 7. Indignitat successòria

Són indignes de succeir:

- a) El condemnat per haver matat o intentat matar dolosament el causant, el seu cònjuge, la persona amb qui convivia o algun descendent o ascendent d'aquell.
- b) El condemnat per delictes de lesions greus, contra la llibertat, de tortures, contra la integritat moral o contra la llibertat i indemnitat sexual si l'agreujat fos el causant, el seu cònjuge, la persona amb qui convivia o algun descendent o ascendent d'aquell.
- c) El condemnat per haver calumniat el causant, acusant-lo d'un delicte condemnat amb pena de presó no inferior als tres anys.
- d) El condemnat per fals testimoni contra el causant, imputant-li un delicte condemnat amb pena de presó no inferior als tres anys.

e) El condemnat per un delicte contra els drets i deures familiars en la successió de la persona agreujada o d'un representant legal d'aquesta.

f) Els pares suspesos o privats de la pàtria potestat, per causa a ells imputable, respecte del fill causant de la successió.

g) El qui ha induït dolosament el causant a atorgar, revocar o modificar un testament, un pacte successori o qualsevol altra disposició de darrera voluntat o li ha impedit de fer-ho, i també el qui, sabent-t'ho, se n'ha aprofitat.

h) El qui ha destruït, amagat o alterat el testament o una altra disposició de darrera voluntat del causant.

Article 8. Reconciliació i perdó

1. Les causes d'indignitat són ineficaces:

- a) Si el causant disposa a favor de l'indigne coneixent la causa d'indignitat.
- b) Si el causant es reconcilia amb l'indigne per actes indubtables o el perdona en escriptura pública.
- c) Si caduca la facultat de revocació atribuïda al causant en els pactes successoris.

2. La reconciliació i el perdó són irrevocables.

Article 9. Inhabilitat successòria

1. Són inhàbils per a succeir:

- a) El notari que autoritza l'acte de darrera voluntat, el seu cònjuge, la persona amb qui conviu i els parents del notari dins el quart grau de consanguinitat i segon d'afinitat.
- b) Els testimonis, els facultatius i els intèrprets que intervinguin en l'atorgament de l'acte de darrera voluntat.
- c) El sacerdot o religiós que ha assistit el testador durant la seva darrera malaltia i també l'església, l'orde, la comunitat, la institució o la confessió religiosa a la qual pertany.
- d) El tutor, abans de l'aprovació dels comptes definitius de la tutela, llevat que sigui ascendent, descendent, cònjuge o germà del causant.

2. Les persones físiques o jurídiques, així com els seus cuidadors, que hagin prestat al causant serveis assistencials, residencials o anàlegs, en virtut d'una relació contractual, només poden ser afavorits en la successió d'aquest ordenada en testament notarial obert.

3. La inhabilitat successòria no impedeix ser nomenat àrbitre, marmessor o comptador partidori.

Article 10. Ineficàcia

1. Les disposicions a favor d'una persona indigna de succeir són ineficaces. També ho són les fetes a favor de persona inhàbil.

2. La causa d'ineficàcia pot ser invocada per qui resultaria afavorit per la successió en cas que fos declarada la indignitat o la inhabilitat, i per qualsevol persona a la qual ha estat encomanada, en tot o en part, l'execució de la voluntat del causant.

3. La causa d'ineficàcia no reconeguda per la persona afectada ha de ser declarada judicialment.

4. L'acció és transmissible als hereus.

Article 11. Caducitat de l'acció

1. L'acció declarativa de la indignitat o de la inhabilitat successòria caduca als quatre anys des que es pot conèixer la causa d'ineficàcia i, en tot cas, als quatre anys des que l'indigne o inhàbil ha pres possessió dels béns heretats o legats.

2. Si la causa d'indignitat ha estat declarada en sentència, el còmput no s'inicia fins que és ferma.

Article 12. Efectes de la indignitat i la inhabilitat

1. Els efectes de la indignitat o inhabilitat es retrotreuen al moment de la delació.

2. La indignitat és personalíssima i no afecta els fills o descendents de l'indigne que siguin cridats a la successió, però provoca la ineficàcia del dret de transmissió.

3. Reconeguda o declarada la indignitat o inhabilitat, cal liquidar, si s'escau, la situació possessòria, considerant la persona indigna o inhàbil posseïdora de mala fe.

Capítol II. La successió hereditària

Article 13. Adquisició de l'herència

1. L'hereu adquireix l'herència amb la seva acceptació.

2. Els efectes de l'acceptació es retrotrauen al moment de l'obertura de la successió.

Article 14. Universalitat de la successió

L'hereu adquireix tots els béns i els drets del causant llevat els personalíssims, se subroga en totes les obligacions del causant que no s'extingeixen per la mort, resta vinculat pels actes propis del causant i ha de complir les càrregues hereditàries.

Article 15. Possessió

L'hereu que accepta té la possessió de l'herència si l'ha presa, i continua la possessió del causant sense interrupció.

Article 16. Inexistència de reserves i reversions legals

Els béns adquirits per títol successori o per donació no estan subjectes a cap reserva hereditària ni reversió legal, exceptuada la reserva a favor de l'absent.

Article 17. Herència jacent

1. Abans de l'acceptació de l'herència, els hereus cridats només poden realitzar actes de conservació, defensa i administració ordinària. Si hi ha més d'un hereu, tots estan legitimats individualment pels actes de conservació i defensa dels béns, però pels altres actes d'administració ordinària cal l'acord de la majoria. Aquests actes no impliquen l'acceptació.

3. L'autoritat judicial, a instància de qualsevol hereu i en defecte de marmessor o d'administrador nomenats pel causant, pot nomenar un curador perquè representi i administri l'herència.

4. Quan són diversos els cridats a l'herència, l'acceptació d'un d'ells extingeix la situació d'herència jacent. Mentre la totalitat dels cridats no accepta o no es produeix la frustració de les crides, l'administració ordinària de l'herència correspon a l'hereu o hereus que han acceptat, amb aplicació, si n'hi ha més d'un, de les normes de la comunitat hereditària.

Capítol III. L'acceptació i la repudiació de l'herència

Secció Primera. Disposicions generals

Article 18. Exercici de la delació

1. El cridat a l'herència pot acceptar-la o repudiar-la, tan aviat s'ha produït la delació a favor seu. Cada un dels cridats pot acceptar-la o repudiar-la amb independència dels altres.

2. L'acceptació i la repudiació de l'herència són irrevocables.

Article 19. Requisits

1. L'acceptació i la repudiació de l'herència són actes purs i simples, i no es poden fer parcialment. Les condicions, els terminis i les restriccions es tenen per no posades.

2. El cridat en quotes diferents que n'accepta una s'entén que accepta també les restants, tot i que li siguin deferides per substitució vulgar o per compliment de condicions suspensives.

Article 20. Formes d'acceptació

1. L'acceptació de l'herència pot ser expressa o tàcita.

2. L'acceptació expressa resulta de la manifestació de la voluntat d'acceptar-la feta en document públic o privat.

3. L'acceptació tàcita es produeix quan el cridat:

a) Realitza qualsevol acte que no pot realitzar si no és a títol d'hereu.

- b) Disposa del dret a l'herència, llevat que es tracti d'una donació o cessió gratuïta a favor de tots els altres hereus en la mateixa proporció en què ho són.
- c) Renuncia a títol oneros al dret a succeir, o el renuncia per qualsevol títol a favor d'algun o alguns dels cohereus.
- d) Sostreu o oculta béns de l'herència.

Article 21. Repudiació

La repudiació de l'herència s'ha de fer de manera expressa en document públic o davant de la Batllia.

Article 22. Repudiació en perjudici dels creditors

1. Els creditors de l'hereu cridat poden demanar a l'autoritat judicial que declari inoposable la repudiació d'herència feta en perjudici seu, per poder cobrar així els seus crèdits sobre el patrimoni hereditari.
2. El dret dels creditors caduca a l'any de la repudiació.

Article 23. Capacitat per acceptar i repudiar

1. L'acceptació i la repudiació d'herència requereixen plena capacitat d'obrar.
2. Els pares o tutors necessiten autorització judicial per a repudiar les herències deferides als seus fills menors d'edat o a les persones sotmeses a tutela.
3. Els menors emancipats i les persones posades en curatela que vulguin repudiar una herència han de ser assistits per les persones que complementen la seva capacitat.
4. Les persones jurídiques poden acceptar o repudiar d'acord amb el seu règim jurídic específic.

Article 24. Impugnació de l'acceptació o la repudiació

1. L'acceptació i la repudiació poden ser impugnades per falta de capacitat o per vici del consentiment. L'error només provoca la nul·litat si és determinant.
2. L'acció d'anul·labilitat per manca de capacitat caduca als quatre anys comptats des de l'arribada a la majoria d'edat o de la recuperació de la capacitat; i, en cas de vici del consentiment, a comptar des que s'ha produït el fet o ha cessat la causa determinants del vici.

Article 25. Pluralitat de crides

1. Qui repudia l'herència testamentària pot acceptar la intestada, però resta gravat pels llegats, els fideïcomisos, les condicions i les càrregues testamentàries.
2. La repudiació d'una herència en la creença que era intestada no perjudica el repudiant si després apareix un testament o un pacte successori.

Article 26. Interpel·lació judicial

1. El dret a acceptar o repudiar l'herència no està sotmès a termini.
2. Tots els interessats en la successió, àdhuc els creditors de l'herència o del cridat, poden demanar a l'autoritat judicial, transcorregut un mes des de la delació, que assenyali un termini no superior a dos mesos perquè el cridat accepti o repudii l'herència.
3. Transcorregut el termini assenyalat sense que el cridat accepti o repudii, s'entén que la repudia, llevat que sigui un menor o un incapaç, cas en què s'entén acceptada a benefici d'inventari.

Article 27. Dret de transmissió

1. Mort el cridat sense acceptar ni repudiar l'herència, passa als seus hereus el dret que ell tenia.
2. Els hereus del cridat mort sense acceptar ni repudiar una herència tan sols poden acceptar-la o repudiar-la si accepten abans l'herència del seu causant.

Secció Segona. L'acceptació pura i simple

Article 28. Acceptació pura i simple

L'acceptació d'herència és pura i simple quan l'hereu no practica en temps i forma els requisits exigits per gaudir del benefici d'inventari.

Article 29. Responsabilitat de l'hereu

Si l'acceptació de l'herència és pura i simple, l'hereu respon dels deutes del causant i de les càrregues hereditàries amb els béns relictes i amb els propis, indistintament.

Article 30. Càrregues hereditàries

Són càrregues hereditàries:

- a) Les despeses de darrera malaltia i de serveis funeraris.
- b) Les despeses causades per la formalització de l'herència, entrega de béns i marmessoria.
- c) Les despeses causades per la defensa judicial dels béns de l'herència.

Secció tercera. L'acceptació de l'herència a benefici d'inventari

Article 31. Acceptació a benefici d'inventari i benefici legal d'inventari

1. L'hereu pot acceptar l'herència a benefici d'inventari, si el practica en el termini de sis mesos a comptar del moment en què coneix o pot raonablement conèixer la delació.
2. Els hereus menors d'edat, estiguin o no emancipats, les persones posades en tutela o curatela, les persones jurídiques de dret públic, les

fundacions i les associacions declarades d'utilitat pública o d'interès social gaudeixen dels efectes del benefici d'inventari sense necessitat de practicar-lo.

Article 32. Inventari

1. L'inventari de l'herència s'ha de formalitzar en escriptura pública o per escrit adreçat a l'autoritat judicial.

2. L'inventari ha de contenir la relació de tots els béns i drets relictos, sense necessitat de valorar-los, salvat que així ho estableixi una norma legal, i de tots els deutes i les càrregues hereditàries, amb indicació del seu import.

Per a la formació de l'inventari no cal citar cap persona, però hi poden intervenir els creditors del causant i altres interessats en l'herència.

3. Si l'hereu manifesta la seva voluntat d'acceptar a benefici d'inventari abans de practicar-lo, els legataris i els fideïcomissaris no poden accionar contra l'herència fins que s'hagi formalitzat l'inventari o hagi transcorregut el termini legal per a fer-ho.

Article 33. Efectes de l'acceptació a benefici d'inventari

L'acceptació de l'herència a benefici d'inventari produeix aquests efectes:

- a) L'hereu pot adquirir l'herència i prendre'n possessió.
- b) L'hereu respon de les obligacions del causant i de les càrregues hereditàries exclusivament amb els béns de l'herència.
- c) Subsisteixen els drets i crèdits de l'hereu contra l'herència i les obligacions d'aquell a favor d'aquesta.
- d) No es produeix la confusió de patrimonis mentre no es paguin els deutes del causant i les càrregues hereditàries.

Article 34. Administració de l'herència beneficiària

1. L'administració de l'herència beneficiària correspon a l'hereu.

2. L'hereu ha de pagar els deutes de l'herència abans de lliurar o de complir els llegats, amb els diners que trobi a l'herència o que obtingui per la venda dels béns hereditaris. Si després apareixen crèdits hereditaris no inventariats, sense que hi hagi romanent per a pagar-los, els creditors insatsfets poden repetir contra els que ja han cobrat.

3. Els creditors de l'hereu no poden perseguir els béns de l'herència fins que quedin pagats els creditors del causant.

4. La conducta fraudulenta de l'hereu provoca la pèrdua del benefici d'inventari.

5. L'hereu que ha acceptat a benefici d'inventari té el deure, si s'escau, de sol·licitar, a l'empara de la legislació vigent en matèria de cessament de pagaments i fallida, la declaració d'insolvència de l'herència.

Secció Quarta. El benefici de separació de patrimonis

Article 35. Benefici de separació de patrimonis

1. Els creditors del causant i els legataris, així com els creditors de l'hereu, poden sol·licitar motivadament, en procediment de jurisdicció voluntària, la separació del patrimoni hereditari respecte al privatiu de l'hereu. Fet l'inventari, l'autoritat judicial concedeix aquest benefici si escau, prenent les mesures i cauteles pertinents.

2. Els creditors de l'herència i els legataris que obtinguin el benefici de separació tenen dret preferent de cobrament sobre els béns hereditaris respecte als creditors de l'hereu, si bé, a l'igual que si el benefici es concedeix a petició d'un d'aquests, els creditors de l'herència no poden perseguir els béns privatis de l'hereu fins la plena satisfacció dels que ho siguin de l'hereu.

Secció cinquena. Els béns adquirits per menors d'edat o incapacitats

Article 36. Administració dels béns adquirits per menors d'edat o incapacitats

1. El causant pot designar, en acte de darrera voluntat, la persona o persones que han d'administrar els béns de què hagi disposat per títol successori a favor de menors i incapacitats.

2. A falta de persona designada, l'administració correspon als pares o tutors, a menys que aquells hagin estat declarats indignes o desheretats.

3. La disposició de béns de menors i incapacitats adquirits per títol successori es regeix pel que el causant disposi, sempre que resti salvada la llegítima. A falta de regulació específica, s'aplicaran les regles generals.

Capítol IV. El dret d'acréixer

Article 37. Dret d'acréixer entre cohereus

1. Si algun de dos o més hereus instituïts en una mateixa herència no arriba a heretar, la seva quota o part acreix als cohereus, salvats el dret de transmissió, la substitució vulgar i el dret de representació.

2. Si, instituïts conjuntament dos o més hereus en una mateixa quota o porció d'herència, un d'ells no arriba a ser-ho, l'acréixement té lloc entre els altres hereus del mateix grup, i tan sols en defecte d'aquests acreix als altres cohereus.

Article 38. Efectes del dret d'acréixer

1. El cohereu que accepta l'herència incrementa la seva quota amb aquella que acreix a favor seu.
2. Els cohereus acreixen en proporció a les seves respectives quotes o parts hereditàries, i queden subjectes al règim impositat pel causant a la quota vacant, llevat de les càrregues personalíssimes.

Article 39. Dret d'acréixer en els llegats

Els legataris cridats conjuntament a un mateix llegat acreixen entre ells, amb preferència entre els que han estat cridats en una mateixa clàusula i amb subjecció al règim impositat pel causant al legatari que no ha arribat a ser-ho, llevat de les càrregues personalíssimes.

Article 40. Dret d'acréixer en els fideïcomisos

Llevat de voluntat contrària del causant, en els fideïcomisos ordenats a favor de diversos fideïcomissaris conjuntament, la quota o la part de l'herència o del llegat fideïcomesos que hauria correspost a qui per qualsevol causa no arriba a ser-ho, acreix a favor dels altres que efectivament ho arribin a ser, sens perjudici del dret de transmissió en els fideïcomisos a termini i de la substitució vulgar en fideïcomís, expressa o tàcita.

Capítol V. La comunitat hereditària**Article 41. Objecte**

Si els hereus són més d'un, adquireixen l'herència en proporció a les seves respectives quotes i es divideixen mancomunadament les obligacions i les càrregues hereditàries, sense solidaritat entre ells.

Article 42. Durada de la comunitat

1. El causant pot ordenar i els hereus convenir unànimement la indivisió de tota l'herència o de béns procedents d'aquesta, durant un termini màxim de deu anys a comptar de l'obertura de la successió.
2. Si la disposició o el pacte d'indivisió tenen per objecte una empresa familiar, propietat majoritària del causant, el termini d'indivisió pot arribar als vint anys.
3. Si la disposició o el pacte d'indivisió tenen per objecte l'immoble que sigui residència habitual del cònjuge, convivent en unió estable de parella o fill discapacitat del causant, el termini d'indivisió pot arribar fins la mort del beneficiat.

Article 43. Facultats d'ús i gaudi

Tot cohereu pot usar els béns comuns i aprofitar-se dels fruits d'acord amb la seva naturalesa i sense perjudicar el dret dels altres cohereus.

Article 44. Administració

1. Cada cohereu pot realitzar els actes necessaris per la conservació i defensa dels béns hereditaris.
2. Si no hi ha cap persona especialment legitimada per a administrar l'herència, l'administració correspon als hereus. No obstant, a petició de qualsevol cohereu, l'autoritat judicial pot prendre les mesures cautelars adients i, fins i tot, nomenar un administrador judicial.
3. Els actes d'administració ordinària s'acorden per la majoria dels cohereus segons quotes, i els actes d'administració extraordinària per la majoria de tres quartes parts de les quotes.
4. Els cohereus responen mancomunadament de les obligacions derivades de l'administració de l'herència indivisa segons les respectives quotes hereditàries.

Article 45. Disposició de béns i drets hereditaris

1. Els actes de disposició de béns de l'herència exigeixen l'acord unànim dels cohereus.
2. Les contraprestacions per aquests actes se subroguen en la comunitat hereditària.

Article 46. Disposició de la quota hereditària

1. Cada cohereu pot disposar lliurement de la seva quota hereditària.
2. Cada cohereu té dret de tanteig i de retracte en cas de compravenda o dació en pagament a favor de persona que no sigui cohereva. Si exerciten aquests drets més d'un cohereu, adquiriran en proporció a les seves quotes.
3. El termini per a l'exercici d'aquests drets és d'un mes des de la notificació de la decisió d'alienar i les seves circumstàncies pel que fa al tanteig, o des que tinguin coneixement de la transmissió pel que fa al retracte.

Capítol VI. La partició i la col·lació**Secció Primera. La partició****Article 47. Dret a la partició i efectes**

Cap cohereu està obligat a romandre en la indivisió, llevat que estigui ordenada pel causant o pactada pels cohereus.

Article 48. Suspensió de la partició

La partició de l'herència queda suspenso:

- a) Si està cridat a l'herència un concebut, fins el part o la finalització de l'embaràs.
- b) Si hi ha interposada una demanda sobre filiació, fins que sigui dictada sentència ferma.
- c) Si s'ha iniciat un expedient d'adopció, fins que acabi amb resolució ferma.

d) Si està cridada a l'herència una persona jurídica que el causant ordena constituir en el testament, fins que quedi constituïda vàlidament o expiri el termini per la seva constitució.

Article 49. Oposició dels creditors

Els creditors de l'herència poden oposar-se a la seva partició fins que cobrin o se'ls fianci l'import del deute.

Article 50. Partició pel causant

1. El causant pot fer la partició total o parcial de la seva herència en el mateix acte de darrera voluntat o en document separat. Si la partició feta en acte de darrera voluntat discrepa de la disposició, preval aquella sobre aquesta; si discrepa la feta en document separat, preval la disposició.

2. El causant pot imposar normes vinculants a la partició feta pel hereu, per marmessor o comptador-partidor.

Article 51. Partició per marmessor o comptador partidor

1. El causant pot encomanar la partició a un marmessor, universal o particular, o a un comptador partidor, que tan sols tindrà facultats a aquests efectes i serà considerat com un marmessor particular.

2. Els hereus poden prescindir per unanimitat del comptador-partidor, llevat l'expressa voluntat contrària del causant.

Article 52. Partició pels cohereus

Els hereus poden fer la partició per acord unànime de tots ells, tant si compren la totalitat com tant sols una part de l'herència.

Article 53. Partició arbitral o judicial

El causant i els hereus, per unanimitat d'aquests, poden sotmetre a arbitratge la realització de la partició o les controvèrsies que provoqui, tot i que afectin a la llegítima. Si els hereus no arriben a un acord, qualsevol d'ells pot instar la partició judicial.

Article 54. Adjudicació

Tot i l'aplicació prioritària del principi d'igualtat en la partició, les coses indivisibles o que desmereixen en dividir-se, així com les col·leccions valuoses de qualsevol classe, poden ser adjudicades a un o més cohereus qui, si escau, compensaran als altres.

Article 55. Liquidació

1. Els cohereus s'han de reintegrar, en proporció al seu haver, els fruits i les rendes dels béns de l'herència; s'han de reemborsar les despeses necessàries i útils fetes en els béns; i s'han

d'indemnitzar pels danys imputables a un o més d'ells.

2. Les despeses particionals en interès comú són a càrrec de l'herència.

Article 56. Sanejament

1. Els cohereus queden obligats al sanejament per vicis ocults i evicció dels béns adjudicats, llevat que la partició hagi estat feta pel causant.

2. En cas de sanejament per vicis ocults, l'adjudicatari té dret a una compensació per la diferència entre el valor teòric d'adjudicació i el valor efectiu que tenia la cosa adjudicada.

3. L'acció de sanejament per evicció prescriu als quatre anys de la privació del bé a l'adjudicatari per sentència ferma. L'acció de sanejament per vicis ocults es pot exercir dins dels sis mesos següents a l'adjudicació del bé, i prescriu als quatre anys a comptar de l'aparició del vici.

Article 57. Adjudicació de crèdits i rendes

1. En cas d'adjudicació d'un crèdit, els altres hereus només responen de la insolvència del deutor al temps de la partició.

2. En cas d'adjudicació d'una renda periòdica, la garantia de la solvència del deutor dura quatre anys des de la partició, també llevat de pacte en contrari.

Article 58. Rescissió per lesió de la partició

1. La partició, llevat de la feta pel testador, és rescindible per lesió en més de la meitat del valor dels béns adjudicats, en relació al de la quota hereditària, atès el valor dels béns al temps de l'adjudicació.

2. L'acció de rescissió caduca als quatre anys, a comptar des de la data de la partició.

Article 59. Rectificació de la partició

Els cohereus poden evitar la rescissió si rectifiquen la partició i compensen al perjudicat, abonant a més els interessos des de la partició.

Article 60. Addició de la partició

Els béns omesos o adjudicats a un hereu aparent s'han d'addicionar.

Article 61. Responsabilitat dels cohereus

1. La partició no modifica la responsabilitat mancomunada dels cohereus, però el cohereu que abans de la partició ha pagat més del que li corresponia, pot repetir contra els altres.

2. L'acció de repetició prescriu al cap de quatre anys a comptar de la partició.

Secció Segona. La col·lació

Article 62. Béns col·lacionables

1. La col·lació només beneficia els cohereus que són descendents del causant i no els legataris ni els creditors de l'herència. Després d'oberta la successió, els cohereus poden renunciar a la col·lació.

2. Els descendents que concorren com a cohereus en la successió d'un ascendent comú només han de col·lacionar, als efectes de la partició de l'herència, el valor de les atribucions que el causant els ha fet per actes entre vius a títol gratuït, sempre que l'atribució s'hagi fet en concepte de llegítima, o que el causant hagi establert expressament, en el moment d'atorgar l'acte, que l'atribució sigui col·lacionable. No obstant això, i llevat que el causant disposi altrament, són col·lacionables les donacions atorgades pel causant a favor d'un o diversos dels cohereus fills seus per tal d'adquirir un habitatge o establir una activitat professional, industrial o mercantil, que els proporcionï una independència personal o econòmica, si a la mort del causant hi ha altres fills cohereus que encara es troben en situació de dependència econòmica.

3. El causant no pot ordenar que l'atribució sigui col·lacionable amb posterioritat a l'atorgament d'un acte a títol gratuït, però pot dispensar la col·lació en testament, codicil o pacte successori i pot també excloure-la en la seva successió.

Article 63. Col·lació en lloc d'ascendents

El nét hereu del seu avi ha de col·lacionar les atribucions a títol gratuït rebudes pel seu pare amb caràcter col·lacionable.

Article 64. Beneficiaris

Tan sols poden ser beneficiaris de la col·lació els cohereus que són descendents del causant.

Article 65. Valoració de les atribucions col·lacionables

1. El valor de les atribucions col·lacionables és el que tenen al temps d'obrir-se la successió, calculat d'acord amb les regles establertes per l'article 267.

2. Si el valor excedeix la quota, l'hereu no ha de restituir l'excés, salvada sempre la llegítima.

Capítol VII. La protecció del dret hereditari

Article 66. L'acció de petició d'herència

1. L'hereu té acció de petició d'herència contra qui la posseeix, a títol o no d'hereu, contra els seus successors i adquirents, sense haver de provar el dret del seu causant sobre els béns del cabal relictè.

2. L'acció de petició d'herència prescriu als quinze anys.

Article 67. L'hereu aparent

1. L'hereu aparent o el posseïdor vençut han de restituir els béns de l'herència a l'hereu real, liquidant la situació possessòria segons que la possessió hagi estat de bona fe o de mala fe.

2. No procedeix la restitució dels béns alienats per l'hereu aparent i adquirits a títol oneros per tercers de bona fe, però sí dels béns subrogats en el lloc d'aquells.

Títol II. La successió contractual

Capítol I. Els pactes successoris

Secció primera. Disposicions generals

Article 68. Concepte

Els pactes successoris atorgats per dues o més persones regulen la seva successió, mitjançant la institució d'hereu o hereus i les atribucions a títol particular, tant recíproques com en benefici de tercers.

Article 69. Atorgants i tercers afavorits

1. Poden atorgar pactes successoris:

- a) Els cònjuges o futurs cònjuges i les persones que conviuen en unió estable de parella.
- b) Els parents per consanguinitat en línia directa sense límit de grau, o en línia col·lateral dins del quart grau.
- c) Els parents per consanguinitat en línia directa o en línia col·lateral, fins al segon grau, de l'altre cònjuge o convivent.

2. Els afavorits per un pacte successori que no siguin atorgants, no adquireixen cap dret fins al moment de la mort del causant. Si l'afavorit premor al causant, les disposicions al seu favor esdevenen ineficaces llevat pacte en contrari.

Article 70. Capacitat

Tenen capacitat per atorgar pactes successoris els majors d'edat amb capacitat d'obrar plena. Els afavorits, als quals no els hi és imposada cap càrrega, poden assentir si tenen capacitat natural suficient.

Article 71. Objecte

1. La successió paccionada pot ser ordenada amb la mateixa amplitud i amb els mateixos termes que la testada, fent constar la finalitat assistencial o empresarial que, al seu cas, sigui determinant.

2. La renúncia a drets successoris només és vàlida en els casos legalment previstos.

Article 72. Forma

1. Els pactes successoris s'han d'atorgar, en escriptura pública, que no cal que sigui de capítols matrimonials, la qual haurà d'expressar l'hora i que pot contenir també altres estipulacions no successòries, com ara les pròpies d'un protocol familiar.
2. Els pactes successoris es poden atorgar per poder, si aquest inclou el contingut complet del pacte.

Article 73. Nul·litat dels pactes successoris

1. Són nuls els pactes successoris atorgats per persones no legitimades, o incomplint els requisits de capacitat i forma, així com els atorgats amb engany, violència, intimidació o error en la persona o en l'objecte. Si s'han atorgat amb error en la finalitat o en els motius, també són nuls sempre que l'error sigui excusable i resulti del mateix pacte.
2. Com contracte que són, els pactes successoris no es poden impugnar en cap cas per causa de preterició ni revocar per supervivència o superveniència de fills, sens perjudici del dret a la llegítima.
3. La nul·litat d'un pacte successori no determina la nul·litat de la resta de pactes, llevat que es tracti de pactes correspectius.

Article 74. Acció de nul·litat

1. Abans de l'obertura de la successió, només estan legitimats per a exercir l'acció de nul·litat els atorgants del pacte. Si la causa de nul·litat és la manca de capacitat o l'existència d'un vici del consentiment, només està legitimada la part que ha incorregut en la manca de capacitat o ha patit el vici. L'acció de nul·litat caduca als quatre anys a comptar des que la persona legitimada recupera la capacitat o cessa el vici. En cas d'error, el termini compta des de la celebració del pacte.
2. Després de l'obertura de la successió, estan legitimades les persones a qui pot beneficiar la declaració de nul·litat. L'acció caduca al cap de quatre anys de la mort del causant.

Article 75. Modificació i resolució per mutu acord

1. El pacte successori es pot modificar i deixar sense efecte per acord dels atorgants formalitzat en escriptura pública, atorgada amb els mateixos requisits exigits per a l'atorgament de la modificada.
2. La facultat de modificar i resoldre els pactes successoris per mutu acord s'extingeix amb la mort de qualsevol dels atorgants.

Article 76. Revocació per indignitat

1. L'atorgant d'un pacte successori pot revocar-lo unilateralment si l'afavorit ha incorregut en alguna causa d'indignitat. Aquesta facultat caduca a l'any

del coneixement o de la possibilitat raonable de conèixer la causa.

2. Les persones legitimades per a fer valer les causes d'indignitat poden impugnar les disposicions fetes a favor de l'indigne si el causant mor sense haver pogut revocar el pacte o abans que caduqui la possibilitat de fer-ho. Aquesta facultat caduca en el termini d'un any des que coneixen o poden raonablement conèixer la causa d'indignitat o en el temps que resti per a computar-lo si el termini ha començat a córrer abans.
3. La revocació per indignitat deixa sense efecte totes les disposicions correspectives.

Article 77. Revocació per voluntat unilateral

1. L'atorgant d'un pacte successori el pot revocar unilateralment:
 - a) Per les causes pactades.
 - b) Per l'incompliment de les càrregues imposades a l'afavorit.
 - c) Per l'incompliment per part de l'afavorit de l'obligació de satisfer aliments vitalíciament a l'atorgant.
 - d) Per la impossibilitat de compliment de la finalitat determinant del pacte.
2. La facultat de revocació caduca als quatre anys comptats des que es va produir el fet determinant de la revocació.

Article 78. Exercici de la facultat de revocació

1. La revocació s'atorga en escriptura pública que es notifica als altres atorgants.
2. L'afectat s'hi pot oposar en el termini d'un mes a comptar des de la notificació. Si no s'hi oposa, el pacte queda revocat.
3. Si la persona afectada per la revocació s'hi oposa, se'n desconeix el parador o no ha estat possible la notificació, cal exercir l'acció de revocació davant l'autoritat judicial competent en el termini d'un any a comptar des de l'oposició o des de l'atorgament de l'escriptura pública de revocació.

Article 79. Efectes de la revocació

1. Si el pacte successori va comportar la transmissió de present d'un o més béns a la persona instituïda o afavorida, la seva revocació produeix els efectes propis de la revocació de donacions.
2. En cas de revocació del pacte per impossibilitat de compliment de la seva finalitat, la part que ha complert càrregues o obligacions que han produït un enriquiment en l'altra part n'ha de ser degudament compensada.

Article 80. Incidència de crisis matrimoniales o de convivència

Els pactes a favor del cònjuge o del convivent en unió estable de parella, o dels parents d'aquests, esdevenen ineficaços si, amb posterioritat al seu atorgament, els cònjuges o convivents se separen de fet o judicialment, es divorcien o el seu matrimoni és declarat nul, o bé s'extingeix la unió estable de parella, i també si en el moment de la mort hi ha pendent una demanda de separació, divorci o nul·litat matrimonial, llevat de reconciliació. La resta dels pactes conserven plena eficàcia.

Secció Segona. Els heretaments

Article 81. Concepte

L'heretament o institució contractual d'hereu atorga a l'instituït la qualitat de successor universal de l'heretant amb caràcter irrevocable, inalienable i inembargable.

Article 82. Heretament simple i cumulatiu

1. L'heretament és simple quan només atribueix a l'instituït la qualitat d'hereu de l'heretant, tot i que l'heretant també li faci donació de present de béns determinats.

2. L'heretament és cumulatiu quan, a més de la qualitat d'hereu, atribueix a l'instituït tots els béns presents de l'heretant, encara que aquest exclouï béns determinats.

Article 83. Heretament mutual

L'heretament és mutual quan conté una institució recíproca d'hereu entre els atorgants a favor del que sobrevisqui. També es pot pactar que, a la mort del supervivent, els béns heretats facin trànsit a altres persones. L'elecció de l'hereu o hereus successius es pot encomanar al supervivent d'acord amb els articles 135 i 136.

Article 84. Heretament preventiu

1. L'heretament preventiu resta sense efecte per l'atorgament d'un testament posterior, que ha de ser necessàriament notarial i obert, o d'un nou heretament. Tant l'un com l'altre s'han de notificar a la resta d'atorgants de l'heretament preventiu per la seva eficàcia.

2. El caràcter preventiu de l'heretament no es presumeix.

Article 85. Reserva per disposar i assignacions per a llegítimes

1. L'heretant es pot reservar, per a disposar-ne lliurement en donació, codicil, memòria testamentària o un pacte successori d'atribució particular, els béns i/o les quantitats de diners que estableixi en el pacte successori.

2. L'heretant pot també assignar per al pagament de llegítimes béns o diners, que quedaran exclosos de l'heretament. L'assignació no atribueix als legitimaris cap dret durant la vida de l'heretant, però si aquest mor sense haver-los atribuït els béns o les quantitats assignats, els legitimaris els adquireixen íntegrament encara que excedeixin l'import d'allò que per llegítima els correspon.

Article 86. Eficàcia revocària

L'heretament vàlid revoca qualsevol acte de darrera voluntat atorgat amb anterioritat. Els atorgats amb posterioritat només són eficaços si l'heretament era preventiu o si ho permet la reserva per a disposar.

Article 87. Transmissibilitat de la qualitat d'hereu

1. Si l'hereu instituït en heretament premor al causant, l'heretament esdevé ineficaç, llevat que l'hereu sigui descendent del causant i hagi deixat descendents cridats com hereus a la seva herència. Si aquests descendents hereus són més d'un, l'heretant pot escollir un o més d'un d'ells com a substituït en l'heretament, en escriptura amb caràcter irrevocable o testament.

2. Els béns rebuts de present per l'hereu premort en l'heretament cumulatiu passen als seus successors, llevat de pacte reversional.

Article 88. Efectes de l'heretament en vida de l'heretant

1. L'heretament simple com també el cumulatiu, excepte pel que fa als béns adquirits de present, no limiten la facultat de l'heretant per a disposar dels seus béns a títol oneros entre vius.

2. Si el pacte successori té per objecte la continuïtat d'una empresa familiar o d'un establiment professional, es pot establir que la transmissió onerosa d'aquests, o la de les accions o les participacions socials de les societats titulars, com també la renúncia al dret de subscripció preferent, s'hagi de fer amb el consentiment exprés de la persona instituïda, si és atorgant del pacte successori, o de tercers. També es poden establir normes sobre l'administració de l'empresa o establiment per part de l'heretant o de l'hereu, que es poden incloure en els estatuts socials de l'empresa familiar.

3. L'heretant només pot disposar dels seus béns a títol gratuït amb el consentiment exprés de l'hereu, excepte la reserva feta en el mateix pacte o si ho fa amb la finalitat de satisfer llegítimes o per a fer liberalitats d'ús. S'aplica la mateixa limitació per a la constitució de censos, censals o rendes vitalícies.

4. L'hereu instituït pot impugnar els actes dispositius atorgats en dany o en frau de l'heretament.

Article 89. Responsabilitat de l'hereu pels deutes de l'heretant

1. L'hereu respon dels deutes de l'heretant anteriors a l'heretament amb els béns transmesos de present, feta l'excussió dels béns i drets que l'heretant s'hagi reservat. Els creditors per aquests deutes són preferents als creditors de l'hereu.

2. L'hereu no respon en vida de l'heretant, respecte als deutes posteriors a l'heretament, amb els béns adquirits de present, ni amb els seus propis béns. Mort l'heretant, l'hereu pot excloure de responsabilitat aquests béns si s'acull al benefici d'inventari.

Article 90. Pacte reversional i reversió legal

1. Pel pacte reversional, els béns transmesos o els seus subrogats retornen a l'heretant o als seus hereus en complir-se el supòsit previst, sense obligació de restituir els fruits percebuts. A falta de concreció, s'entén pel cas que l'hereu premori a l'heretant sense deixar fills.

2. El pacte reversional no impedeix a l'hereu de reclamar la llegítima que li correspon.

3. L'heretant pot deixar sense efecte el pacte reversional.

4. A falta de pacte en contrari, l'heretant que sigui ascendent de l'hereu succeirà a aquest si mor sense descendència, amb exclusió de qualsevol altra persona, en totes les coses donades en heretament cumulatiu, o en els seus subrogats.

Article 91. Efectes de l'heretament a l'obertura de la successió

1. L'hereu instituït en heretament no pot repudiar l'herència, llevat que es tracti d'una persona no atorgant del pacte, però pot gaudir del benefici d'inventari.

2. Els béns que l'heretant es va reservar per a disposar i no disposats, així com els exceptuats de l'adquisició de present i els adquirits per l'heretant després de l'atorgament de l'heretament, són adquirits per l'hereu a la mort de l'heretant.

Secció Tercera. Pactes successoris d'atribució particular**Article 92. Modalitats**

1. En pacte successori es poden convenir atribucions particulars o llegats, a favor d'un dels atorgants o de terceres persones. Els atorgants poden convenir també atribucions particulars o llegats recíprocs a favor del que sobrevisqui.

2. Si en el pacte successori d'atribució particular hi ha transmissió de present de béns, l'acte es considera donació.

Article 93. Efectes de les atribucions particulars

1. El causant que atorga un pacte successori d'atribució particular només pot disposar dels béns llegats amb el consentiment exprés de l'afavorit o, si aquest no és part del pacte, amb el dels altres atorgants.

2. Si el bé atribuït es perd o es deteriora per causa imputable al causant, o aquest l'aliena o el grava, l'afavorit pot exigir el valor a l'hereu.

3. En cas de premoriència de l'afavorit al causant, s'aplica l'apartat 1 de l'article 87.

4. En morir el causant, l'afavorit amb una atribució particular fa seus els béns independentment que l'hereu accepti l'herència. En defecte del que s'hagi convingut, s'apliquen a les atribucions particulars les normes dels llegats, en allò que siguin compatibles amb la seva naturalesa irrevocable.

Títol III. La successió testada**Capítol I. Els testaments, els codicils i les memòries testamentàries****Secció Primera. Disposicions generals****Article 94. El testament**

1. El testament regeix la successió testada.

2. El testament és un negoci jurídic de darrera voluntat, unilateral, personalíssim i revocable, mitjançant el qual el testador institueix un o més hereus i ordena, si escau, llegats i altres disposicions per a després de la seva mort.

3. En testament es pot fer la designació, la modificació o la revocació de beneficiaris d'assegurances de vida, de plans de pensions i d'instruments d'estalvi i previsió anàlegs. També es pot fer en codicil i d'acord amb les previsions contractuals o amb la legislació específica.

Article 95. Capacitat per a testar

1. Són incapaços per a testar els menors de catorze anys i els que no tenen capacitat natural al temps de l'atorgament.

2. La capacitat de testar es presumeix.

Article 96. Tipus de testaments

1. El testament s'atorga davant notari de forma individual i en un sol acte.

2. També es pot atorgar testament en forma hològrafa.

Article 97. Interpretació de les disposicions testamentàries

1. En la interpretació del testament cal atènyer-se en exclusiva i plenament a la veritable voluntat del

testador expressada en el propi testament, sense haver-se de subjectar necessàriament al significat literal de les paraules i sense que siguin admissibles proves extrínseques.

2. Les clàusules ambigües o fosques s'interpreten en sentit favorable a la seva eficàcia, i si la contradicció és insalvable no són vàlides i es consideren com a no formulades.

3. La interpretació s'ha de fer sempre en sentit favorable a l'afavorit, menys en les disposicions que imposen càrregues, que s'han d'interpretar restrictivament.

Secció Segona. Els testaments notarials

Article 98. Identificació, judici de capacitat

1. El notari ha d'identificar el testador i apreciar la seva capacitat.

2. Si el testador és cec, sord, mut o sord-mut o per qualsevol altra raó és sensorialment disminuït, el notari estarà al que disposa la llei.

Article 99. Intervenció de facultatius

1. Quan el testador no està incapacitat judicialment, el notari pot demanar la intervenció de dos facultatius que constatin i certifiquin, si és possible, que el testador té en el moment de testar capacitat per a fer-ho.

2. El testador incapacitat judicialment pot atorgar testament notarial obert en un interval lúcid si dos facultatius acceptats pel notari constaten i certifiquen que el testador té en el moment de testar capacitat per a fer-ho.

3. En ambdós casos, els facultatius han de fer constar el seu dictamen en el mateix testament i l'han de signar amb el notari i, si s'escau, amb els testimonis.

Article 100. Testimonis

1. Llevat de circumstàncies especials del testador, o que aquest o el notari ho demanin, no cal la intervenció de testimonis.

2. La intervenció de testimonis tan sols és necessària en el testament notarial quan concorren circumstàncies especials en el testador, o quan aquest o el notari ho demanin.

3. Són circumstàncies especials que el testador sigui cec o sord i que no sàpiga o no pugui signar o declarar que no sap o no pot llegir per si mateix el testament.

4. Els testimonis han de ser dos, han d'entendre el testador i el notari i han de saber signar. No cal que siguin pregats, ni que coneguin el testador, ni que tinguin la seva mateixa residència.

5. No poden ser testimonis:

a) Els menors d'edat i els incapaços per a testar.

b) Els sords, els cecs, i els muts que no puguin escriure.

c) Els condemnats per delictes de falsificació de documents, per calúmnies o per fals testimoniatge.

d) Els afavorits pel testament.

e) El cònjuge, el convivent en unió estable de parella i els parents fins al quart grau de consanguinitat o segon d'afinitat dels hereus instituïts o els legataris designats i del notari autoritzant.

6. Les causes d'inidoneïtat s'apliquen també als facultatius, intèrprets i experts que intervenen en el testament.

Article 101. La llengua del testament

1. El testament es redacta en llengua catalana. Si el testador no entén aquesta llengua, el notari pot autoritzar el testament si coneix la que parla l'atorgant, fent constar que l'hi ha traduït verbalment i que l'atorgant l'ha trobat conforme a la seva voluntat.

2. Si el notari no coneix l'idioma estranger conegut per l'atorgant o quan aquest sol·liciti una traducció escrita a un idioma estranger, l'autorització del testament requereix l'assistència d'un traductor intèrpret jurat, que fa la traducció per escrit, que s'incorporarà necessàriament a l'instrument.

Article 102. El testament obert

1. En el testament obert, el testador expressa la seva voluntat al notari, i el mateix notari redacta el testament d'acord amb la voluntat del testador amb expressió del lloc, la data i l'hora de l'atorgament.

2. L'expressió de la voluntat per part del testador ha de ser detallada i directa al notari -així com també als testimonis al seu cas-, especificant quines són les seves disposicions concretes, encara que aquestes puguin estar també recollides en un escrit que el mateix testador li entregui al notari amb caràcter complementari.

3. Redactat el testament, és llegit al o pel testador i, tot seguit, és signat per ell, o per dos testimonis, si declara que no sap o no pot signar, i autoritzat pel notari.

Article 103. El testament tancat

1. El testament tancat l'escriu el testador, en forma autògrafa o per mitjans tècnics, o una altra persona escollida per ell, amb expressió del lloc i la data de l'atorgament.

2. El testador ha de signar tots els fulls i al final del testament, després de salvar les paraules esmenades, ratllades, afegides o entre línies.

3. Si el testador no sap o no pot signar, ho pot fer per designació seva una altra persona, que ha de signar

al final del testament i en tots els fulls, després d'haver fet constar la seva identitat i la causa de la impossibilitat que signi el testador.

4. El document que conté el testament s'introdueix en un sobre tancat de manera que no en pugui ser extret sense estripar-lo.

5. No poden atorgar testament tancat ni el cec ni el qui no sap o no pot llegir.

Article 104. Autorització del testament tancat

1. El testador presenta al notari el sobre tancat manifestant-li que conté el testament.

2. El notari estén en la coberta del sobre tancat una diligència, en la que fa constar el nom i cognoms del testador, l'hora del seu atorgament, que el sobre conté el testament i que aquest ha estat escrit en forma autògrafa o per altres mitjans tècnics i signat pel testador. El notari guarda en dipòsit el sobre tancat i estén la corresponent acta.

3. Si el testador declara que no sap o no pot signar, han de signar el sobre i l'acta dos testimonis.

Article 105. Obertura del testament tancat

Mort el testador, a instància de part interessada i davant de dos testimonis idonis, el notari procedeix a obrir el sobre que conté el testament tancat, protocol·litzant-lo i autoritzant una nova acta.

Secció Tercera. El testament hològraf

Article 106. Requisits de validesa

1. El testament hològraf només es pot atorgar per persones majors d'edat.

2. Per a la validesa del testament hològraf s'exigeix:

a) Que estigui escrit i signat de manera autògrafa pel testador amb expressió del lloc i la data de l'atorgament. Si conté paraules ratllades, esmenades, afegides o entre línies, les ha de salvar l'atorgant amb la seva signatura.

b) Que es presenti davant l'autoritat judicial a fi que sigui adverat i se n'ordeni la protocol·lització.

Article 107. Adveració i caducitat

1. L'autoritat judicial ha d'adverar el testament hològraf comprovant la seva autenticitat.

2. Acreditada l'autenticitat, es protocol·litzat notarialment, testimoniant la resolució judicial.

3. Els testaments hològrafs caduquen si no es presenten per a la seva adveració en el termini de quatre anys des de la mort del testador i si no es protocol·litzen en el de sis mesos des de la fermesa de la resolució judicial.

Secció Quarta. Els codicils i les memòries testamentàries

Article 108. Codicil

1. L'atorgant pot disposar en codicil dels béns que s'ha reservat en heretament, i pot addicionar i reformar el seu testament o, en defecte d'aquest, ordenar disposicions successòries a càrrec dels hereus abintestat.

2. No es pot instituir o excloure cap hereu, ni revocar la institució anterior. Tampoc no es pot nomenar marmessor universal, ni ordenar substitucions o condicions, llevat que s'imposin als legataris.

3. Els codicils s'han d'atorgar amb les mateixes solemnitats externes que els testaments.

Article 109. Memòria testamentària

1. La memòria testamentària pot contenir disposicions que no excedeixin en conjunt d'un vint per cent de l'herència i que es refereixin a diners, objectes personals, joies, roba, parament de casa i similars, o a obligacions d'escassa importància a càrrec dels hereus o dels legataris.

2. La memòria testamentària ha d'estar signada en tots els fulls pel testador, amb consignació de la seva data, com únic requisit de forma.

Capítol II. Nul·litat i ineficàcia dels testaments i de les disposicions testamentàries

Article 110. Nul·litat del testament

1. La falta d'institució d'hereu provoca la nul·litat del testament, llevat que el testador hagi nomenat marmessor universal.

2. És nul el testament que no correspon a algun dels tipus previstos en l'article 96, l'atorgat sense observar els requisits legals de capacitat i de forma i l'atorgat amb engany, violència o intimidació.

3. Si el requisit de l'expressió del lloc o la data d'atorgament afecta la validesa del testament, la manca de constància o la constància errònia d'aquestes circumstàncies es poden esmenar. La manca d'indicació de l'hora no anul·la el testament, si el testador no n'ha atorgat cap altre en la mateixa data.

Article 111. Nul·litat de disposicions testamentàries

1. L'error en la persona o en l'objecte, l'engany, violència o intimidació determinen la nul·litat de les disposicions testamentàries. També provoca la nul·litat l'error en els motius, si resulta del mateix testament que el testador no l'hauria atorgat si s'hagués adonat de l'error.

2. Si el testador ha atorgat un testament perquè creia erròniament que havia mort l'hereu instituït en testament anterior, és hereu l'instituït anteriorment, però subsisteixen els llegats i les altres disposicions ordenades en el darrer testament.

Article 112. Acció de nul·litat

1. Tenen acció per demanar la nul·litat d'un testament, oberta la successió, les persones a qui pot beneficiar la declaració de nul·litat, a no ser que hagin admès la seva validesa després d'oberta la successió. Tampoc la poden exercir els creditors de l'herència.

2. L'acció de nul·litat és transmissible als hereus i caduca als quatre anys, a comptar des que la persona legitimada per a exercir-la coneix o pot conèixer la causa de nul·litat.

3. La nul·litat d'una disposició testamentària no provoca la nul·litat de tot el testament, a menys que així resulti de la seva interpretació conjunta.

Article 113. Conseqüències de la nul·litat

1. La nul·litat del testament determina l'eficàcia del testament anterior vàlid o, si no n'hi ha, l'obertura de la successió intestada.

2. La nul·litat d'un testament comporta la de tots els codicils i les memòries testamentàries atorgades pel testador, llevat que siguin compatibles amb un testament anterior vàlid.

Article 114. Conversió del testament nul o ineficax

1. El testament que és nul o esdevé ineficax per manca d'institució d'hereu val com a codicil si en compleix els requisits.

2. El testament tancat que és nul per defecte de forma val com a testament hològraf si en compleix els requisits.

Article 115. Revocabilitat de les disposicions testamentàries

Les disposicions testamentàries són essencialment revocables, llevat de tot tipus de reconeixements, àdhuc el reconeixement de fills no matrimonials.

Article 116. Revocació dels testaments

1. La revocació expressa és la que s'ordena en testament.

2. Pel sol fet de l'atorgament d'un testament vàlid i eficax queda revocat tàcitament el testament anterior.

3. Si el testador ordena en testament que l'anterior subsisteixi en tot o en part, aquest manté la seva eficàcia en tot el que no sigui revocat pel posterior.

4. El testament merament revocatori és vàlid, no obstant l'absència d'institució d'hereu, i determina

que la successió es defereixi d'acord amb les normes de la successió intestada.

Article 117. Revocació material del testament hològraf

1. El testament i el codicil hològrafs i, les memòries testamentàries es presumeixen revocats si estan esquinçats o inutilitzats, o si les signatures han estat esborrades, raspades o esmenades sense salvar, llevat que es provi que els fets s'han produït sense el coneixement o la intervenció conscient del testador.

2. Si l'esmena o canvi afecta tan sols a una clàusula o punt concret del text, es presumeix que el testador ha volgut modificar o revocar el testament en aquesta part.

Article 118. Revocació de disposicions testamentàries per codicil

Els codicils revoquen el testament anterior en la part que estigui modificada o sigui incompatible.

Article 119. Revocació de codicils i memòries testamentàries

1. El testament posterior revoca els codicils i les memòries testamentàries anteriors, tret que el testador disposi expressament una altra cosa.

2. El codicil posterior revoca l'anterior tan sols en allò que el modifiqui o sigui incompatible. La revocació expressa d'un codicil es pot fer en un altre codicil.

3. La revocació expressa d'una memòria testamentària es pot fer en una memòria testamentària o en un codicil posteriors.

Article 120. Ineficàcia sobrevinguda per crisi matrimonial o de convivència

1. Totes les disposicions ordenades a favor del cònjuge del causant esdevenen ineficaces si, amb posterioritat al seu atorgament, els cònjuges se separen de fet o judicialment, es divorcien o el seu matrimoni és declarat nul, i també si en el moment de la mort hi ha pendent una demanda de separació, divorci o nul·litat matrimonial, llevat de reconciliació.

2. També són ineficaces les disposicions a favor del convivent en unió estable de parella si amb posterioritat al seu atorgament els convivents se separen de fet, llevat de represa de la convivència, o s'extingeix la unió per causa que no sigui la defunció d'un dels membres de la parella o el matrimoni entre ambdós.

Capítol III. La institució d'hereu

Secció Primera. Disposicions generals

Article 121. Necessitat d'institució d'hereu

1. El testament ha de contenir la institució d'hereu.
2. El nomenament de marmessor universal substitueix la manca d'institució d'hereu.
3. La disposició a títol universal implica la institució d'hereu.

Article 122. Institució d'hereu en cosa certa

1. L'hereu instituït en cosa certa, quan concorre amb hereu o hereus instituïts sense aquesta assignació, es considera legatari.
2. Si l'hereu únic o tots els hereus instituïts ho són en cosa certa, es consideren prelegataris i tenen el caràcter d'hereus universals per parts iguals, si són més d'un.

Article 123. Institució vitalícia

L'hereu instituït vitaliciament, abans d'un altre instituït per a després de la seva mort, té el caràcter d'hereu fiduciari i el posterior el de substitut fideïcomissari condicional. A falta d'hereu posterior o si aquest no arriba a ser-ho, aquell té el caràcter d'hereu pur i lliure.

Article 124. Institució en usdefruit

1. L'hereu instituït en usdefruit, si concorre amb hereu universal és legatari. Si no concorre amb hereu universal, però hi ha instituït un altre hereu per a després de la seva mort, té el caràcter d'hereu fiduciari i el posterior el de substitut fideïcomissari condicional.
2. Si no hi ha instituït hereu universal ni hereu posterior, o l'instituït no arriba a ser-ho, s'entén ordenada una substitució fideïcomissària a favor dels qui serien hereus intestats del testador en el moment d'extingir-se l'usdefruit.

Article 125. Institució conjunta

Els hereus instituïts sense assignació de parts s'entenen cridats per parts iguals.

Article 126. Institució d'hereu a favor d'una persona i els seus fills

1. Instituïts hereus una persona determinada i els seus fills, s'entén que aquests són cridats com a substituïts vulgars, llevat de voluntat contrària del testador.
2. Si el testador institueix genèricament els fills o els descendents d'una persona, s'entén que són cridats aquells que, al temps de deferir-se l'herència, hagin nascut o hagin estat concebuts. Però, si el testador ha llegat l'usdefruit universal a favor d'algun

ascendent d'aquests fills o descendents, s'entén que són cridats els nascuts o concebuts en extingir-se l'usdefruit o el darrer dels usdefruits successius per causa que no sigui la renúncia.

Article 127. Abast de la institució hereditària a favor dels fills

Si el testador crida els seus hereus i legataris sense designació de noms i mitjançant l'expressió fills o fills meus, s'entenen inclosos tots els seus descendents amb subjecció a l'ordre legal de crides de la successió intestada, llevat que aparegui clarament que la voluntat del testador és una altra.

Article 128. Institució a favor dels parents

Quan el testador crida els seus hereus o legataris sense designació de noms i mitjançant les expressions hereus meus, hereus legítims, hereus intestats, parents més pròxims, parents, successors, aquells a qui per dret correspongui, els meus, o emprant expressions semblants, s'entén que són cridats com a hereus testamentaris o legataris els parents que, al temps de deferir-se l'herència o el llegat, haurien succeït el testador d'acord amb l'ordre legal de crides de la successió intestada, llevat que es dedueixi que és una altra la seva voluntat.

Article 129. Exclusió testamentària d'hereus intestats

1. El causant pot excloure en testament a determinades persones que serien cridades a la successió intestada, de manera que l'herència es defereix, segons l'ordre successori intestat, a aquells que no hagin estat exclosos pel testador.
2. L'exclusió deixa subsistent el dret a reclamar la llegítima.

Secció Segona. La institució d'hereu sota condició

Article 130. Perdurabilitat de la institució d'hereu

1. El qui és hereu ho és sempre i, en conseqüència, es tenen per no posades en la institució d'hereu la condició resolutòria i els terminis suspensiu i resolutori.
2. L'hereu sota condició suspensiva que, un cop complerta, accepta l'herència, l'adquireix amb efecte retroactiu al temps d'obrir-se la successió.

Article 131. Eficàcia de la institució sota condició suspensiva i termini incert

1. La institució d'hereu sota condició suspensiva es defereix al complir-se la condició, sempre que l'hereu no hagi mort abans de complir-se. Si ha mort, els seus hereus no adquireixen dret a l'herència.
2. El termini incert implica condició, llevat voluntat contrària del testador. Així, la institució d'hereu per

a després de la mort d'una altra persona s'entén feta sota la condició que sobrevisqui l'instituït.

Article 132. Facultats de l'hereu condicional

1. L'hereu instituït sota condició suspensiva pendent de compliment pot possessionar-se provisionalment de l'herència i administrar-la d'acord amb les disposicions del causant i, en el seu defecte, amb les facultats d'un marmessor universal de lliurament de romanent. Si concorre amb altres hereus no subjectes a condició, aquests poden fer la partició de l'herència, i l'hereu sota condició pot intervenir-hi. Feta la partició, es manté el règim d'administració sobre els béns que li siguin assignats.

2. Imposada a l'hereu una condició potestativa negativa sense assenyalar termini per al seu compliment, l'afavorit ha de fiançar el reemborsament del que hagi percebut i els seus fruits i rendes en cas d'incompliment de la condició.

Article 133. Compliment de la condició

1. La condició es considera complerta si el compliment es produeix després de la mort del testador, llevat de la condició de contreure matrimoni o d'una condició que no es pugui tornar a complir.

2. La condició es considera incomplerta si no es compleix dins del termini fixat pel testador o el que resulti de la naturalesa o les circumstàncies de la mateixa condició, sense que el termini de compliment pugui excedir de trenta anys des de l'obertura de la successió.

3. La condició s'entén complerta si l'interessat en l'incompliment impedeix que es pugui complir.

4. Si s'imposen diverses condicions conjuntament cal que es compleixin totes, encara que no sigui simultàniament. Si no s'han ordenat conjuntament, n'hi ha prou amb el compliment de la primera.

Article 134. Modalitats de condició

1. Les condicions impossibles, les irrisòries i les perplexes es tenen per no formulades. Les il·lícites es tenen també per no formulades, però, si el compliment de la condició il·lícita és motiu determinant de la institució d'hereu, aquesta és nul·la.

2. La condició imposada pel testador de no impugnar el testament o de no recórrer als tribunals de justícia en relació amb la seva successió es té per no formulada i no afecta en cap cas l'eficàcia del testament ni de la institució sotmesa a aquesta condició. No obstant, és vàlida la disposició ordenant que la impugnació judicial del testament o de la partició comportarà la pèrdua de la totalitat dels drets hereditaris, deixant salvada la legítima.

Capítol IV. La designació d'hereu per fiduciari

Secció Primera. La designació d'hereu pel cònjuge o convivent

Article 135. Designació d'hereu pel cònjuge o convivent

1. Es pot ordenar la institució d'hereu a favor del descendent o descendents que el cònjuge supervivent o convivent en unió estable de parella esculli entre els fills comuns i els seus descendents, encara que visqui el seu ascendent. Si són diversos els escollits, pot instituir-los en les parts iguals o desiguals que el cònjuge o el convivent creguin convenient. El testador pot assenyalar termini per aquesta elecció.

2. A manca de previsió, regeixen aquestes normes:

a) L'elecció i la distribució, si s'escau, s'han de fer entre els fills esmentats i els seus descendents, amb la possibilitat de escollir-ne un o més d'un, en parts iguals o desiguals i salvant sempre la legítima dels altres.

b) El cònjuge o convivent pot imposar substitucions, condicions i limitacions, sempre que els afavorits siguin fills o descendents del testador.

c) L'herència es defereix quan s'efectua l'elecció o la distribució, però abans el cònjuge supervivent o el convivent pot pagar les l·legítimes i els llegats.

Article 136. Forma de l'elecció o distribució

1. L'elecció o la distribució s'ha d'efectuar expressant que es fa ús d'aquesta facultat, llevat que això resulti clarament de la mateixa elecció o distribució.

2. L'elecció o la distribució s'ha de fer en escriptura pública.

3. Si el cònjuge supervivent o el convivent mor sense haver exercitat la seva facultat, s'aplica el que disposa l'article 138. En el seu defecte, l'herència és deferida als fills per parts iguals, i en lloc del premort entren els seus descendents per stirps.

Article 137. Administració de l'herència

1. L'herència no deferida serà administrada per qui el testador designi amb les facultats que estableixi i, si no les ha determinat, amb les d'un marmessor universal de lliurament de romanent sense retribució específica.

2. Si el testador no ha designat cap persona, l'herència és administrada pel cònjuge o pel convivent supervivent, amb facultats per a fer actes d'inversió, satisfer necessitats de l'herència, atendre la seva subsistència personal, la dels fills i la dels descendents i pagar deutes, càrregues i l·legítimes.

Secció Segona. La designació d'hereu pels parents**Article 138. Designació d'hereu pels parents**

El testador pot instituir hereu un o més descendents que elegeixin dos parents pròxims designats per ell o segons llei, hagi fet ús o no de la facultat de confiar l'elecció al cònjuge o al convivent en unió estable de parella.

Article 139. Elecció o distribució

L'elecció o la distribució es fa, en escriptura pública, dins d'un termini de dos anys prorrogables judicialment, d'acord amb les disposicions del testador i, a manca d'aquestes, d'acord amb les següents regles:

- a) Elegeixen o distribueixen amb caràcter irrevocable els dos parents consanguinis més pròxims, un de cada línia de progenitors, amb preferència al de més edat dins de cada línia.
- b) L'elecció o la distribució, en parts iguals o desiguals, s'ha de fer entre els fills i els descendents d'aquests, d'acord amb les instruccions del testador. Els parents no poden imposar gravàmens ni limitacions.
- c) El compliment de l'encàrrec és gratuït, però dóna dret al reemborsament de les despeses causades.
- d) L'herència no es defereix fins que es fa l'elecció o la distribució.
- e) A falta d'elecció o distribució o de falta d'acord entre els electors o distribuïdors, l'herència es defereix als fills per parts iguals, i entren en lloc del premort els seus descendents per estirps.

Article 140. Administració de l'herència

Mentre no tingui lloc l'elecció o la distribució i en defecte d'usufructuari universal, l'administració de l'herència correspon a les persones que el testador ha designat. A manca d'usufructuari universal i de persona designada a l'efecte, l'administració de l'herència correspon als parents als quals correspondria en cada moment efectuar l'elecció o la distribució.

Capítol V. Les substitucions hereditàries**Secció Primera. La substitució vulgar****Article 141. Supòsits de substitució vulgar**

1. El testador pot instituir un segon hereu per al cas que el primer instituït no arribi a ser-ho perquè no vulgui o perquè no pugui. Aquesta substitució vulgar pot ser expressa o tàcita.
2. Llevat la voluntat contrària del testador, la substitució vulgar ordenada per a un dels casos esmentats val per a l'altre.

3. Les substitucions pupil·lar, exemplar, fideïcomissària i preventiva de residu inclouen sempre la vulgar tàcita, però les dues primeres l'inclouen únicament respecte als béns procedents de l'herència del substituent.

Article 142. Efectes de la substitució vulgar

1. La delació de l'herència a favor del substitut vulgar es produeix quan s'ha frustrat la crida a favor del substituït. Això no obstant, si el substitut vulgar mor un cop oberta la successió però abans que es frustri la crida al substituït, l'esmentat substitut vulgar transmet la seva posició jurídica als seus successors.

2. El substitut succeeix el causant amb les mateixes condicions, modes, llegats, substitucions i altres càrregues imposades a l'instituït que no ha arribat a ser hereu, llevat que siguin personalíssimes o que el testador hagi disposat altrament.

Secció Segona. La substitució pupil·lar**Article 143. Designació de substitut**

Els progenitors que exerceixen la potestat parental sobre el seu fill menor de catorze anys, poden substituir-lo pupil·larment en el testament que atorguin per a l'herència pròpia, en previsió que mori abans d'arribar a l'edat de testar. També poden substituir el fill concebut que al temps de néixer hagi de quedar sota la seva potestat parental.

Article 144. Naturalesa de la substitució

1. La substitució pupil·lar comprèn els béns que l'impúber ha adquirit per herència o llegat del progenitor que hagi disposat la substitució i que subsisteixin al temps de la seva mort, i els que integren la resta del seu patrimoni, sobre els que els seus progenitors no poden imposar-hi limitacions ni càrregues.

2. Si els dos progenitors ordenen substitució pupil·lar, regeixen ambdues respecte als seus respectius béns, però respecte a la resta dels béns del substituït val l'ordenada per l'últim que mori.

Article 145. Substitució pupil·lar tàcita

La substitució vulgar expressa de l'impúber comprèn la pupil·lar tàcita respecte als béns de l'herència relictada del substituent, a no ser que sigui una altra la voluntat del testador.

Article 146. Dret a llegítima

Els legitimaris de l'impúber únicament tenen dret a la llegítima en l'herència pròpia d'aquest, de la que forma part la llegítima que correspon a l'impúber en la successió en la qual s'ha ordenat la substitució.

Secció Tercera. *La substitució exemplar*

Article 147. *Requisits*

Els ascendents d'una persona incapacitada judicialment en vida del testador que sigui legitimària seva, poden ordenar una substitució exemplar que compregui, a més dels béns del testador, els de l'incapaç, salvant sempre la seva legítima.

Article 148. *Concurrencia de substitucions*

1. Preval la substitució ordenada per l'ascendent mort de grau més pròxim, i, si són del mateix grau, succeeixen en la herència de l'incapaç tots els substituïts exemplars designats, en les quotes que resultin d'aplicar als ascendents respectius les normes de l'ordre successori intestat.

2. Els béns procedents de cadascuna de les herències dels ascendents corresponen al substituït exemplar respectivament designat.

Article 149. *Designació de substituït*

La substitució exemplar ha de ser ordenada a favor de descendents, del cònjuge o del convivent en unió estable de parella de l'incapaç, o a favor del tutor o de la institució tutelar que tingui cura del substituït al temps de la seva mort. A manca d'aquests, pot ser ordenada a favor de parents de l'incapaç dins del quart grau per consanguinitat en línia col·lateral. Si manquen uns i altres, ho pot ser a favor de qualsevol persona.

Article 150. *Ineficàcia de la substitució*

La substitució exemplar resta sense efecte en cessar l'incapacitat del substituït, encara que després no atorgui testament, i també si el substituït premor al testador o a l'incapaç, o aquest a l'ascendent.

Article 151. *Aplicació de les normes de la substitució pupilar*

Les normes de la substitució pupilar s'apliquen a l'exemplar en la mesura que ho permeti la seva naturalesa.

Capítol VI. *Els fideïcomisos*

Secció Primera. *Els fideïcomisos en general*

Article 152. *Concepte*

1. En el fideïcomís, el fideïcomitent ordena que el fiduciari adquireixi l'herència o el llegat amb el gravamen imposat i que, finalitzat el termini o complerta la condició, facin trànsit al fideïcomissari. Els fideïcomissaris succeeixen el fideïcomitent, encara que ho siguin l'un per a després de l'altre.

2. El fideïcomís pot ser universal o d'herència i particular.

Article 153. *Ordenació*

Els fideïcomisos poden ser ordenats en pacte successori, en testament i en codicil.

Article 154. *Modalitats*

El fideïcomís es pot ordenar sotmès a termini o condició. Els fideïcomisos ordenats per a després de mort el fiduciari són condicionals, llevat de voluntat contrària del fideïcomitent.

Article 155. *Capacitat per ser fideïcomissari*

1. El fideïcomissari ha d'haver nascut o estar concebut en ser-li deferit el fideïcomís.

2. En el fideïcomís a termini, el fideïcomissari viu o concebut quan l'herència o el llegat són deferits al fiduciari, adquireix el seu dret al fideïcomís.

3. En els fideïcomisos condicionals, el fideïcomissari que mor abans de complir-se la condició no adquireix cap dret al fideïcomís, encara que sobrevisqui al fideïcomitent.

Article 156. *Delació del fideïcomís*

El fideïcomís es defereix en el moment que venç el termini o es compleix la condició.

Article 157. *Substitució vulgar en fideïcomís i vulgar implícita*

1. El testador pot ordenar una substitució vulgar en fideïcomís, substituïnt vulgarment el fideïcomissari cridat, per al cas que aquest no arribi a ser-ho efectivament perquè no pugui o no vulgui.

2. Si el fiduciari no arriba a ser hereu o legatari i a manca de substitució vulgar, el fideïcomissari passa a ser fiduciari si hi ha fideïcomissari posterior, i si no n'hi ha passa a ser hereu o legatari lliure, sense que en cap cas operi el dret de transmissió.

Article 158. *Límits dels fideïcomisos*

1. El fideïcomitent pot cridar successivament al fideïcomís els fideïcomissaris que vulgui, sempre que siguin persones vives al temps de la seva mort.

2. El fideïcomitent pot cridar com fideïcomissaris a persones que encara no hagin nascut en el moment de la seva mort, si bé tan sols serà efectiva una sola crida.

3. En els fideïcomisos familiars, en els que els fideïcomissaris són descendents, germans o nebots del fideïcomitent, aquest pot, a més, cridar successivament a quantes persones vulgui que no passin de la segona generació, per les parts que lliurement determini i sense limitació de crides, entenent com a primera la dels fills o nebots del fideïcomitent.

4. Si el fiduciari és una persona jurídica el fideïcomís té una durada màxima de trenta anys.

5. Les crides fetes a favor de persones de la tercera generació o posteriors s'entenen com a no fetes.

Article 159. Fideïcomís d'elecció i de distribució

Si el causant atribueix al fiduciari la facultat d'elegir el fideïcomissari entre persones determinades o la facultat de distribuir entre elles l'herència fideïcomesa, s'estarà al que disposi i, supletòriament, a aquestes regles:

- a) Les facultats d'elegir i distribuir són personalíssimes i no es poden substituir ni delegar.
- b) Si l'elecció s'ha de fer entre fills, pot recaure en un sol o en varis, així com en els néts d'un fill premort, per parts iguals o desiguals entre els escollits. Es poden ordenar substitucions vulgars.
- c) La distribució es pot fer en quotes iguals o desiguals.
- d) No poden imposar condicions, prohibicions ni càrregues.
- e) L'elecció ha de ser efectuada en testament, codicil, pacte successori o escriptura pública, i és, en qualsevol cas, irrevocable.
- f) A falta d'elecció o distribució, els elegibles són fideïcomissaris per parts iguals.

Article 160. Extinció del fideïcomís

El fideïcomís s'extingeix quan:

- a) S'esgoten les crides.
- b) Tots els fideïcomissaris renunciïn al seu dret.
- c) En els fideïcomisos condicionals, s'incompleix la condició.

Secció Segona. Interpretació dels fideïcomisos

Article 161. Forma expressa i tàcita

El fideïcomís es pot establir expressament o tàcitament, quan es dedueixi clarament de la disposició.

Article 162. Interpretació restrictiva

1. Si hi ha dubte sobre si el testador ha ordenat un fideïcomís o ha formulat una recomanació o un simple prec, s'entén això darrer.
2. Si hi ha dubte respecte a si una substitució és vulgar o fideïcomissària, s'entén que és vulgar.
3. En cas de dubte, s'entén que el fideïcomís és ordenat per a després de la mort del fiduciari amb caràcter de condicional per al cas que mori sense fills.

Article 163. Presumpció de condició

Si s'imposa a un fill o descendent un fideïcomís a favor d'una persona que no ho sigui, es presumeix que ha estat ordenat sota la condició que el fiduciari

mori sense deixar descendència. S'exceptua el cas de què el fiduciari no tingues descendència al temps d'ordenar-se el fideïcomís o si, tenint-la, el fideïcomitent n'ignorava l'existència.

Article 164. Condició de no tenir fills

La condició imposada al fiduciari de no tenir fills es considera complerta si té fills però no el sobreviuen, llevat que la voluntat expressa del fideïcomitent sigui una altra.

Article 165. Fills posats com a condició

En els fideïcomisos ordenats per al cas de morir el fiduciari sense deixar fills, aquests no són fideïcomissaris si no són cridats expressament com a tals o com a substituïts vulgars en fideïcomís, llevat de voluntat contrària del fideïcomitent.

Secció Tercera. Els efectes del fideïcomís mentre està pendent

Article 166. Realització d'inventari

El fiduciari ha d'inventariar notarialment o judicialment els béns fideïcomesos en el termini d'un any a comptar del moment en què té coneixement de la delació a favor seu, sense que calgui citar cap persona, però hi poden intervenir els fideïcomissaris que ho vulguin.

Article 167. Prestació de garantia

El fiduciari ha de prestar garantia pels béns mobles fideïcomesos, exclosos els no susceptibles de desaparició o alienació i els que siguin objecte de dipòsit o inversió. Si els fideïcomissaris són fills o germans del fiduciari, no està obligat a prestar-la. Si no la presta, el fiduciari haurà de dipositar els béns mobles, exceptuant-ne els que calguin per al seu ús i el de la seva família, per a l'explotació dels béns del fideïcomís o per a l'exercici de la seva professió o ofici.

Article 168. Obligacions respecte als béns fideïcomesos

El fiduciari està obligat, respecte als béns fideïcomesos, a:

- a) Invertir els diners en dipòsits bancaris o en valors i actius prudencialment segurs.
- b) Dipositar en un establiment autoritzat els valors mobiliaris i altres actius financers, fent constar la seva condició de béns fideïcomesos.

Article 169. Responsabilitat del fiduciari

El fiduciari universal que ha fet inventari en temps i forma respon dels deutes del causant com un hereu que ha acceptat l'herència a benefici d'inventari.

Article 170. Facultats del fiduciari

1. El fiduciari té l'ús i el gaudi dels béns fideïcomesos.
2. En relació amb les accions i les participacions socials, s'apliquen les normes següents:
 - a) El fiduciari fa seus els dividendes acordats per la societat mentre dura el fideïcomís, exerceix tots els drets que la llei i els estatuts socials reconeixen als socis i pot interposar totes les accions adients en defensa dels valors fideïcomesos.
 - b) En cas d'augment de capital, queden incorporats al fideïcomís les noves accions i participacions alliberades o subscrietes en exercici del dret de subscripció preferent i els imports obtinguts per l'alienació d'aquests drets.
 - c) El fiduciari ha de proporcionar als fideïcomissaris que ho sol·licitin tota la informació que tingui com a soci en relació als acords socials.

Article 171. Partició de l'herència i divisió de cosa comuna

1. Els hereus fiduciaris de quota d'herència poden demanar la partició i fer-la eficaçment amb els altres cohereus sense necessitat que hi intervinguin els fideïcomissaris. Els fideïcomissaris poden concórrer a la partició i la poden impugnar si es fa en frau dels seus drets.
2. Les mateixes normes s'apliquen també a la divisió de béns comuns, si alguna participació indivisa es troba gravada amb fideïcomís.
3. La partició hereditària feta pel causant o per un comptador partidori i la intervinguda judicialment produeixen efecte enfront dels fideïcomissaris.
4. L'hereu o el legatari gravats de fideïcomís en una part indivisa de l'herència o del llegat, poden dividir en dos lots o porcions l'herència o el llegat, un de lliure i l'altre de fideïcomès, segons les normes de la partició i després de les notificacions corresponents als fideïcomissaris.

Article 172. Conservació i administració

1. La conservació i l'administració dels béns fideïcomesos són funció obligada del fiduciari, el qual en respon personalment amb la diligència que cal esmerçar en els béns propis.
2. En conseqüència, correspon a l'hereu fiduciari el pagament a càrrec seu de les despeses ordinàries de conservació dels béns.
3. Les despeses extraordinàries de conservació o de refacció i les altres càrregues anàlogues són satisfetes pel fiduciari a càrrec del fideïcomís.

Article 173. Exercici d'accions i eficàcia de sentències, laudes i transaccions

1. El fiduciari ha d'exercir les accions necessàries per conservar i administrar diligentment els béns fideïcomesos, àdhuc l'acció reivindicatòria.
2. Les sentències i les resolucions dictades en procediments en els que ha tingut intervenció el fiduciari, els laudes recaiguts en arbitratges als quals s'hagi sotmès i les transaccions que hagi convingut no afecten els fideïcomissaris que no hagin estat citats o no hi hagin intervingut, llevat que hi assenteixin, siguin favorables al fideïcomís, facin referència als actes que pugui realitzar el fiduciari per ell sol o s'hagin complert les normes previstes per a la disposició dels béns fideïcomesos.

Article 174. Facultats del fideïcomissari sobre el seu dret

1. Abans de què li sigui deferit el fideïcomís, el fideïcomissari pot alienar, gravar, renunciar i assenyalar per a l'embargament el seu dret d'adquirir l'herència o el llegat fideïcomesos, que es concretarà als béns que li corresponguin un cop deferit.
2. Si el fideïcomís no s'arriba a deferir, aquests actes resten sense efecte.

Secció Quarta. Disposició dels béns fideïcomesos**Article 175. Principi general**

1. El fiduciari pot alienar i gravar els béns fideïcomesos, lliures del fideïcomís, en els casos que ho permeti la llei o ho autoritzin el fideïcomitent o els fideïcomissaris. La contraprestació se subroga en el fideïcomís.
2. En els fideïcomisos condicionals, el fiduciari pot disposar en tot cas dels béns fideïcomesos, però la eficàcia del acte dispositiu resta supeditada a l'efectivitat del fideïcomís.

Article 176. Disposició de béns amb autorització del fideïcomitent o de terceres persones

1. El fideïcomitent pot facultar el fiduciari per a alienar i gravar tots o alguns dels béns fideïcomesos, lliures del fideïcomís, per actes entre vius a títol oneros.
2. El fideïcomitent pot facultar al fiduciari per a alienar i gravar a títol oneros tots o alguns dels béns fideïcomesos amb l'autorització d'una o més persones designades per a aquesta finalitat. Si aquestes persones moren, renunciïn o són incapacitades, el fiduciari pot disposar sense autorització, llevat voluntat contrària del fideïcomitent.

Article 177. Disposició de béns amb notificació als fideïcomissaris

1. El fiduciari, sense la intervenció dels fideïcomissaris, està facultat per la llei per a alienar o gravar els béns fideïcomesos, lliures del fideïcomís, en els casos següents:

a) Per a pagar els deutes, les càrregues hereditàries, les llogítimes i els llegats.

b) Per a finançar la realització de despeses extraordinàries de conservació, refacció i millores necessàries i útils dels béns fideïcomesos.

2. Per a realitzar aquests actes s'ha de notificar prèviament als fideïcomissaris.

3. La notificació als fideïcomissaris dels actes que es pretenen realitzar sobre els béns del fideïcomís s'ha d'efectuar per mitjà de l'autoritat judicial competent o s'ha de fer per acta notarial. Les notificacions han d'expressar les circumstàncies de l'acte projectat i han de ser fetes a tots els fideïcomissaris llavors existents i determinats. Als fideïcomissaris de parador ignorat, la notificació se'ls fa per edictes. Si els fideïcomissaris no estan designats nominativament pel testador, podran ser determinats per acta de notorietat.

Article 178. Disposició de béns sota pròpia responsabilitat

1. El fiduciari pot disposar dels béns fideïcomesos con lliures del fideïcomís per:

a) Vendre els béns mobles no conservables i substituir els que es deterioren.

b) Complir obligacions del fideïcomitent.

c) Parcel·lar o reparcel·lar d'acord amb la normativa urbanística, concertar convenis d'expropiació forçosa i acceptar indemnitzacions per danys.

2. Els béns obtinguts a canvi pel fiduciari se subroguen en el lloc dels fideïcomesos.

Article 179. Disposició de béns lliures de fideïcomís amb autorització judicial

El fiduciari pot alienar els béns fideïcomesos lliures del fideïcomís, per reemplaçar-los per altres, amb notificació prèvia als fideïcomissaris i autorització de l'autoritat judicial.

Article 180. Disposició de béns lliures de fideïcomís amb consentiment dels fideïcomissaris

1. El fiduciari pot alienar i gravar béns de l'herència o el llegat fideïcomesos, lliures del fideïcomís, mitjançant el consentiment de futur, de present o de pretèrit, de tots els fideïcomissaris que efectivament arribin a ser-ho en deferir-se el fideïcomís.

2. Si no hi poden haver més fideïcomissaris cridats que els vivents i els seus descendents, no cal

l'autorització judicial per vendre els béns fideïcomesos, lliures del fideïcomís, si presten consentiment a l'acte de disposició dels fideïcomissaris que serien els immediatament cridats en aquell moment, sense que aquest consentiment impliqui renúncia al fideïcomís.

Secció Cinquena. Els efectes del fideïcomís al moment de la seva delació**Article 181. Efectes de la delació**

La delació a favor del fideïcomissari li atribueix la condició d'hereu o de legatari, havent-li de ser lliurats els béns que el fiduciari hagi adquirit a títol oneros a càrrec de l'herència o el llegat fideïcomesos.

Article 182. Lliurament de la possessió

Deferit el fideïcomís, el fiduciari o els seus hereus han de lliurar la possessió dels béns fideïcomesos al fideïcomissari en el termini d'un mes a comptar del requeriment judicial o notarial.

Article 183. Responsabilitat del fideïcomissari

L'hereu fideïcomissari respon, des que adquireix el fideïcomís i únicament amb els béns rebuts, dels deutes i càrregues hereditaris que no han estat pagats amb béns de l'herència, dels deutes legalment contrets pel fiduciari a càrrec del fideïcomís i dels deutes de liquidació.

Article 184. Deures de liquidació

El fiduciari o els seus hereus tenen dret a exigir al fideïcomissari:

a) El lliurament de les millores o les incorporacions efectuades pel fiduciari a càrrec seu, o l'abonament del seu import.

b) El reemborsament de les despeses pagades pel fiduciari que siguin a càrrec del fideïcomís.

c) El reemborsament de les quantitats que el fiduciari hagi satisfet a càrrec seu per raó de deutes i càrregues hereditaris.

d) El cobrament dels crèdits que el fiduciari tingués contra el fideïcomitent.

Article 185. Impugnació d'actes en frau del fideïcomís

El fideïcomissari pot impugnar per ineficaços els actes que el fiduciari hagi efectuat en frau o perjudici de l'herència o el llegat fideïcomesos, i reivindicar els béns alienats o gravats indegudament.

Secció Sisena. El fideïcomís de residu i la substitució preventiva de residu**Article 186. Fideïcomís de residu**

1. El fideïcomís de residu existeix quan:

a) El fideïcomitent faculta al fiduciari per a disposar totalment o parcialment dels béns fideïcomesos.

b) El fideïcomitent ordena que els béns dels quals el fiduciari no hagi disposat facin trànsit al fideïcomissari.

c) Es concreta el fideïcomís al fet que, en morir el fiduciari, es conservin béns en l'herència o el llegat fideïcomesos per no haver-ne disposat.

2. Si el fideïcomís faculta només per a vendre, s'entén que faculta també per a fer altres actes de disposició a títol oneros. La facultat de disposar a títol gratuït, que s'ha d'establir de manera expressa, s'entén atribuïda per fer-ho només per actes entre vius i comprèn també la de disposar a títol oneros.

3. El fideïcomís subsisteix, en virtut de subrogació real, sobre els béns o els diners que reemplacin els béns fideïcomesos a conseqüència de l'exercici de les facultats dispositives del fiduciari.

Article 187. Imputació

El valor dels béns fideïcomesos dels quals ha disposat el fiduciari s'imputa a allò que per llegítima o per altres crèdits o drets pot pretendre contra el fideïcomís.

Article 188. Règim jurídic

Les disposicions relatives a la prestació de garantia i altres obligacions respecte als béns fideïcomesos només són exigibles en el supòsit que, per voluntat del fideïcomitent, una part dels béns s'hagi reservat per a fer trànsit al fideïcomissari.

Article 189. Substitució preventiva de residu

El testador pot ordenar una substitució preventiva de residu, en previsió que algun hereu o legatari mori sense deixar successor voluntari, de forma que el substitut faci seus els béns que l'hereu o el legatari hagin adquirit en la successió del testador i dels quals no hagin disposat per actes entre vius, per qualsevol títol, o per causa de mort.

Capítol VII. Els llegats

Secció Primera. Els llegats i els seus efectes

Article 190. Atorgament

Els llegats es poden ordenar en testament, codicil o memòria testamentària.

Article 191. Beneficiaris del llegat

1. El llegat a favor de persona no nascuda ni concebuda al temps de morir el causant és eficaç si arriba a néixer. També ho és el disposat a favor d'un legatari determinable posteriorment.

2. El causant pot ordenar llegats a favor de persones que el gravat amb el llegat, o un tercer, elegeixin en

escriptura pública i dins un any a comptar des de l'acceptació del gravat. El causant pot deixar a l'arbitri del gravat amb el llegat o d'un tercer la determinació de les parts dels col·legataris.

Article 192. Prellegat

L'hereu afavorit amb un llegat l'adquireix a títol de legatari i no d'hereu.

Article 193. Substitució vulgar

1. El causant pot substituir el legatari amb substitució vulgar.

2. La delació del llegat a favor del substitut vulgar es produeix quan s'ha frustrat la crida a favor del substituït. Això no obstant, si el substitut vulgar mor abans que es frustri la crida al substituït, l'esmentat substitut vulgar transmet la seva posició jurídica als seus successors.

Article 194. Persones gravables

Pot ser gravada amb llegats qualsevol persona que per causa de mort i per voluntat del causant obtingui algun benefici patrimonial. N'hi ha prou amb que el gravat estigui determinat en el moment de ser exigible el llegat.

Article 195. Objecte del llegat

1. L'objecte del llegat ha de ser determinat o determinable en el moment del seu compliment per mitjà de fets o circumstàncies que resultin de la mateixa disposició.

2. Si l'objecte del llegat són coses futures, s'entén que són llegades per al cas que existeixin en el moment que s'ha de complir el llegat.

3. El causant pot encomanar a l'arbitri d'equitat d'un tercer la determinació del llegat i de la seva subsistència, sempre que el causant expressi la finalitat del llegat.

Article 196. Eficàcia del llegat

1. Els llegats poden ser ordenats amb eficàcia real o amb eficàcia obligacional.

2. El llegat té eficàcia real quan el legatari adquireix béns o drets reals o de crèdit, determinats i propis del causant, que no s'extingeixin per la seva mort, i també quan el legatari adquireix un dret real que per raó del mateix llegat es constitueix sobre cosa pròpia del causant.

3. El llegat té eficàcia obligacional quan el causant imposa al gravat una prestació determinada de lliurar, fer o no fer a favor del legatari.

Article 197. Llegat sota condició o termini

Els llegats poden ordenar-se sota condició o sota termini, suspensius o resolutoris.

Article 198. Delació

1. Els llegats es defereixen en el moment de la mort del causant.
2. Si s'ha ordenat sota condició suspensiva, la delació té lloc quan la condició es compleix.
3. En el llegat ordenat a favor de persona encara no concebuda en el moment de la mort del causant o quan la personalitat del legatari s'ha de determinar per un fet futur, la delació es produeix quan té lloc el naixement o el fet que determina la personalitat del legatari.
4. El llegat de cosa futura es defereix quan la cosa arriba efectivament a existir si això s'esdevé en el temps que raonablement es preveia o en el fixat pel causant. El legatari transmet als seus successors el seu dret al llegat, encara que mori amb anterioritat, sempre que hagi sobreviscut al testador.

Article 199. Efectes de la delació

1. La delació dels llegats és eficaç, amb independència que el gravat amb aquests accepti o repudiï el benefici patrimonial que li atribueix el causant.
2. En el llegat d'eficàcia real subjecte a condició suspensiva, els efectes de la delació es retrotrauen al moment de la mort del causant, però sense que el legatari pugui exigir els fruits o les rendes anteriors.
3. La mera delació comporta que, si el llegat té eficàcia real, el legatari adquireix la propietat de la cosa objecte del llegat i que, si té eficàcia obligacional, el legatari es converteix en creditor del gravat, llevat de renunciar-hi.

Article 200. Acceptació i repudiació

1. El legatari que accepta expressament o tàcitament el llegat consolida la seva adquisició, però si el repudia es considera com si no li hagués estat deferit.
2. L'acceptació parcial del llegat comporta la seva acceptació total.
3. L'acceptació i la repudiació dels llegats són irrevocables, però, si el mateix objecte del llegat es atribuït al repudiant per qualsevol altra disposició de darrera voluntat que ignorava, pot acceptar-la posteriorment.
4. El legatari afavorit amb dos llegats pot acceptar-ne un i repudiar l'altre, encara que estiguin ordenats en la mateixa clàusula.
5. Cada col·legatari pot acceptar o repudiar la seva part en el llegat, amb independència dels altres.
6. L'hereu afavorit amb un llegat pot acceptar l'herència i repudiar el llegat, i inversament.
7. Els interessats en la repudiació d'un llegat poden exercitar respecte al legatari el dret que els atribueix

l'article 26. Transcorregut el termini s'entendrà que el legatari la repudia.

Article 201. Transmissió del dret al llegat

1. El llegat deferit i no repudiat es transmet als hereus del legatari.
2. Si hi ha una pluralitat d'hereus transmissaris, cadascun pot repudiar la part que li correspon.

Article 202. Compliment i riscos

1. El legatari gravat amb un subllegat solament ha de complir-lo quan percebi el seu.
3. Les despeses causades pel compliment del llegat són a càrrec del gravat. Les de formalització, si escau, són a càrrec del legatari.
4. La cosa llegada ha de lliurar-se al legatari en l'estat que es trobi en el moment de la mort del causant.
5. En els llegats amb eficàcia real, la pèrdua o el deteriorament de la cosa produïts abans del lliurament els pateix el legatari, excepte si el gravat ha incorregut en culpa o mora.
6. En els llegats genèrics i en els alternatius, el risc es transmet al legatari des del moment que se li notifica l'especificació i la posada a disposició. En els altres llegats obligacionals, el risc es transmet al legatari des que el gravat li comunica la seva predisposició al compliment.

Article 203. Fruits de la cosa llegada

1. En el llegat d'eficàcia real d'una cosa fructífera pròpia del causant, el legatari fa seus els fruits i els interessos a partir de la mort del causant.
2. Si la cosa és propietat del gravat o d'un tercer, o si el llegat és de quantitat, el legatari pot exigir els fruits i els interessos des que els reclama judicialment o extrajudicialment o des del dia que s'ha promès fer efectiu el llegat.
3. Si l'objecte del llegat és una cosa genèrica, el legatari pot exigir els fruits des de la seva especificació.

Article 204. Extensió del llegat

1. El llegat d'una finca s'estén a totes les seves construccions, encara que hagin estat fetes amb posterioritat a la seva ordenació. També s'estén als terrenys confrontants adquirits posteriorment si el causant els ha unit de fet a la finca i formen una sola unitat funcional o econòmica per signes externs.
2. El llegat d'un habitatge comprèn la roba, el mobiliari, inclòs el de procedència familiar, i els estris que constitueixen el seu parament en el moment de la mort del causant, però no comprèn títols, valors, joies, objectes artístics o històrics rellevants ni altres béns que tinguin un valor extraordinari en relació amb el patrimoni relict.

Article 205. Accions del legatari i presa de possessió del legat

1. El legatari té acció contra el gravat i contra la persona facultada per a complir els llegats per a reclamar el lliurament o el compliment d'aquests.
2. En el legat d'eficàcia real, el legatari té acció per a exigir el lliurament de la possessió de la cosa llegada, i fins i tot per a reivindicar-la contra qualsevol posseïdor.
3. El legatari no es pot fer auto-entrega de la cosa llegada sense consentiment del gravat o del facultat per al lliurament, a no ser que el causant ho hagi autoritzat o es tracti d'un usdefruit universal.
4. Si el legat té eficàcia obligacional, el legatari no en pot exigir el compliment a l'hereu gravat mentre aquest no accepti l'herència.

Article 206. Garanties del legat

El legatari pot exigir que el gravat presti caució en garantia dels llegats litigiosos, però, en els llegats que no siguin de llegítima, el causant pot excloure aquest deure.

Secció Segona. Les modalitats de llegats**Article 207. Legat de cosa alternativa**

En el legat de cosa alternativa, el causant pot atribuir la facultat d'elecció a un tercer, que l'ha de fer amb una declaració de voluntat adreçada al gravat amb el legat. En el seu defecte, la facultat d'elecció correspon al gravat i és transmissible als seus hereus. L'elecció, una vegada feta, és irrevocable.

Article 208. Legat de cosa aliena

1. El legat de cosa determinada pròpia del gravat o d'un tercer, obliga al gravat a entregar-la o a adquirir-la per transmetre-la al legatari. Si no pot adquirir-la o se li exigeix una contraprestació desproporcionats, pot alliberar-se'n mitjançant el pagament del just valor de la cosa llegada.
2. Quan el causant o el gravat només tenen una part en la cosa objecte del legat o un dret sobre aquesta mateixa cosa, el legat és eficaç únicament respecte a aquesta part o aquest dret, llevat que resulti clara la voluntat de llegar la cosa enterament.

Article 209. Legat de cosa genèrica

La determinació de la cosa genèrica llegada correspon al gravat, però pot correspondre al legatari o a un tercer si així ho estableix el causant. A falta de concreció expressa del causant, la cosa ha de ser de qualitat mitjana.

Article 210. Llegats de diners i altres actius financers

1. Si el llegat té per objecte tots els diners que el causant deixi en morir, inclou tant l'efectiu com els diners dipositats a la vista o a termini en entitats financeres. Si el llegat es circumscriu als diners que el causant tingui en una determinada entitat, s'entén igualment que inclou ambdues modalitats de dipòsit.
2. Si el llegat no es refereix específicament als diners sinó als actius dipositats en una determinada entitat, s'entén que inclou, a més dels dipòsits de diners, tots els actius financers immediatament liquidables que pertanyin al causant al moment d'obrir-se la successió, llevat de les accions que cotitzin en mercats secundaris oficials de valors.

Article 211. Legat d'accions i participacions socials

En el legat d'accions i participacions socials, correspon al legatari l'exercici del dret de vot a partir de la delació, encara que la possessió no li hagi estat lliurada per l'hereu i sense perjudici del que disposin els estatuts socials de la companyia participada.

Article 212. Legat de cosa gravada

1. Si la cosa llegada està gravada amb un dret real limitat, el legatari no pot demanar al gravat l'extinció del dret que grava el legat.
2. Si el causant llegua una cosa empenyorada o hipotecada, el pagament del deute garantit per la penyora o hipoteca és a càrrec de l'hereu, a no ser que el testador hagi disposat altra cosa.
3. La garantia constituïda per a satisfer o finançar el preu d'adquisició o millora de la cosa, i qualsevol altra càrrega, perpètua o temporal, que l'afecti, han de ser suportades pel legatari, a qui correspon el pagament de l'obligació assegurada, però les quantitats que s'acreditin fins a la mort del causant són a càrrec de l'herència.

Article 213. Legat d'empresa i universalitat

El legat d'universalitat de coses o empreses té la consideració de legat de cosa única, i s'estén a tots els elements que al temps de morir el causant constitueixen el bé llegat o hi han estat integrats o adscrits d'una manera orgànica.

Article 214. Llegats de crèdit i de deute

1. El legat d'un crèdit o d'alliberament d'un deute només és eficaç en la part del crèdit o del deute subsistent al temps de la mort del causant.
2. El legat genèric de remissió de deutes només comprèn els deutes anteriors a la data del testament.
3. Si el causant, sense fer esment del deute, ordena un llegat a favor del seu creditor, es presumeix que el

llegat no s'ha ordenat per tal de pagar el crèdit del legatari.

Article 215. Llegat d'usdefruit universal

1. El llegat d'usdefruit universal té eficàcia real, s'estén a tots els béns relictos, sens perjudici de les llegítimes, i pot atribuir a l'usufructuari facultats dispositives sobre els béns usufructuats.
2. El causant pot rellevar l'usufructuari de l'obligació de fer inventari i de prestar caució.

Article 216. Llegat de part alíquota

1. El llegat de part alíquota té caràcter obligacional i dóna dret a l'atribució de béns hereditaris en la part que correspongui a la quota líquida fixada pel causant.
2. El legatari de part alíquota no respon de les obligacions i les càrregues hereditàries.

Article 217. Llegats d'aliments

El llegat d'aliments comprèn tot el que sigui necessari per al manteniment, l'habitatge, el vestit, l'assistència mèdica i l'educació de l'afavorit.

Secció Tercera. La ineficàcia dels llegats

Article 218. Revocació dels llegats

El llegat sempre s'entén revocat quan el causant aliena el bé o dret llegat.

Article 219. Extinció dels llegats

1. El llegat s'extingeix si el bé queda fora del comerç o es perd, o si la prestació esdevé impossible.
2. El canvi d'espècie o la transformació substancial del bé moble llegat que li faci perdre la forma o la denominació s'equipara a la pèrdua i extingeix el llegat.

Article 220. Reducció o supressió de llegats excessius

1. Si el valor dels llegats excedeix allò que el gravat obté per causa de mort, aquest els pot reduir o suprimir, llevat que els compleixi íntegrament sabent que són excessius.
2. La reducció no afecta els llegats imputables a la llegítima en la part que cobreixen la del legatari que sigui legitimari.
3. L'hereu pot fer valer aquesta reducció encara que no hagi acceptat l'herència a benefici d'inventari.

Article 221. Ordre i pràctica de la reducció

1. La reducció dels llegats excessius es fa en proporció al seu valor, a no ser que el testador hagi establert un altre ordre.
2. Els legataris poden evitar la reducció abonant a l'hereu en diners el seu import.

Capítol VIII. Les disposicions modals i les prohibicions de disposar

Article 222. Mode successor

1. El mode imposa a l'hereu i al legatari una càrrega, destinació o limitació, que no atribueix altres drets que el de demanar-ne el compliment, sense que redundi en profit directe de qui pot demanar-lo.
2. Si el causant atribueix qualsevol dret diferent a favor d'una persona o persones determinades, s'entén que ha disposat un llegat i no pas un mode, encara que el causant es valgui d'aquesta expressió.
3. En cas de dubte sobre si el testador ha imposat una condició o un mode, o una simple recomanació, es dóna preferència respectivament, al mode o a la recomanació.

Article 223. Disposicions per sufragis i obres pies

Si el causant destina una part dels seus béns a sufragis i obres pies, indeterminadament i sense especificar-ne l'aplicació, el gravat els ha de vendre i ha lliurar la meitat de l'import a la confessió religiosa a la qual pertanyia el causant, per als esmentats sufragis i per a atendre les seves necessitats, i l'altra meitat a l'Estat, per tal que els apliqui a entitats o a finalitats assistencials del darrer domicili del testador en territori andorrà. Si la destinació es fa a favor dels pobres en general, els béns o el seu import han de ser lliurats a l'Estat, per tal que els apliqui de la mateixa manera.

Article 224. Prohibicions de disposar en el testament

1. Les prohibicions o limitacions de disposar tan sols són eficaces si són temporals. No poden excedir de la vida d'una persona física o de trenta anys. Si no s'ha fixat un termini, s'entén que duren tota la vida del gravat.
2. L'afectat per la prohibició pot sol·licitar autorització judicial per a disposar per una causa justa.

Capítol IX. Els marmessors

Article 225. Nomenament

1. El causant pot nomenar un o més marmessors universals o particulars, així com substituïts, perquè executin en la seva successió els encàrrecs que els ordena.
2. El causant pot facultar els nomenats per a designar substituïts així com per a delegar les seves funcions, sempre que ho facin en escriptura pública. En cas de vacants, els qui resten assumeixen les funcions i les facultats dels altres.

Article 226. Capacitat i legitimació

1. Pot ser marmessor tota persona amb capacitat per a obligar-se.
2. Poden ser-ho l'hereu, el legatari i els altres afavorits per la successió.

Article 227. Acceptació, excusa i renúncia

1. El càrrec de marmessor és voluntari, però un cop acceptat, l'acceptant no pot excusar-se sense causa justa apreciada judicialment.
2. Si el designat marmessor, requerit notarialment per una persona interessada en l'herència, no accepta el càrrec davant notari dins del mes següent a la notificació, s'entén que el renuncia.
3. La renúncia al càrrec o l'excusa justificada no impliquen la pèrdua dels drets hereditaris, llevat que el testador ho hagi ordenat.

Article 228. Gratuïtat i despeses

1. El càrrec de marmessor és gratuït, a no ser que el causant ordeni expressament una retribució determinada i quantificada.
2. Totes les despeses judicials o extrajudicials originades per l'actuació dels marmessors són a càrrec de l'herència.
3. Els marmessors tenen dret al reemborsament de les despeses causades per l'exercici de la seva funció.

Article 229. Marmessor universal

1. El marmessor universal rep del causant l'encàrrec de lliurar l'herència en la seva universalitat a persones designades per ell, o de destinar-la a les finalitats expressades en el testament.
2. El nomenament de marmessor universal substitueix la manca d'institució d'hereu en el testament.
3. La marmessoria universal pot ser de realització dinerària de tota l'herència o d'una part d'aquesta, o de lliurament directe del romanent de béns hereditaris, segons que ho ordeni el causant.
4. En cas de dubte, s'entén que el marmessor universal és de lliurament directe del romanent.

Article 230. Facultats del marmessor universal

1. El marmessor universal està facultat per a possessionar-se de l'herència i administrar-la com l'hereu, disposar dels seus béns amb l'extensió expressada en els articles 231 i 232 i realitzar els actes necessaris per a complir la voluntat del testador.
2. El marmessor universal també està legitimat processalment per a tots els litigis o les qüestions que se suscitin sobre l'herència, els béns hereditaris i els actes de darrera voluntat del causant.

3. El marmessor universal ha de fer inventari de l'herència dins l'any següent a l'acceptació del càrrec.

Article 231. Marmessoria universal de realització d'herència

La marmessoria universal de realització dinerària d'herència faculta el marmessor per a:

- a) Alienar a títol oneros béns de l'herència.
- b) Cobrar crèdits i cancel·lar les garanties.
- c) Retirar dipòsits.
- d) Satisfer deutes, càrregues i impostos.
- e) Complir els llegats i d'altres disposicions testamentàries.
- f) Demanar el compliment dels modes.
- g) Pagar les llegendes.
- h) Efectuar tots els actes que calguin per a la realització dinerària dels béns de l'herència.

Article 232. Marmessoria universal de lliurament directe de romanent de béns

La marmessoria universal de lliurament directe de romanent faculta el marmessor per a:

- a) Satisfer els deutes, càrregues i impostos.
- b) Complir els llegats i d'altres disposicions testamentàries.
- c) Demanar el compliment de modes.
- d) Pagar les llegendes.
- e) Efectuar els actes de realització dinerària en la mesura necessària per a fer els anteriors pagaments i els abonaments de despeses corresponents. La impugnació d'aquests actes dispositius no afectarà la seva validesa enfront de tercers adquirents de bona fe.
- f) Si no hi ha comptador partididor, realitzar la partició de l'herència.

Article 233. Destinació de l'herència a sufragis o als pobres

En cas que el causant deixi la seva herència per a sufragis o als pobres:

- a) Les persones designades pel testador han de complir l'encàrrec i, en el seu defecte, l'ha de complir la confessió religiosa corresponent i legalment reconeguda o l'Estat, respectivament.
- b) Si el causant no especifica com han d'aplicar-se els béns o el seu import, s'han d'observar les normes de l'article 223.
- c) El compliment de l'encàrrec, en defecte de previsió expressa del causant, es regeix per les normes de la marmessoria universal de realització d'herència.

Article 234. Marmessor particular

1. El marmessor particular ha de complir l'encàrrec o executar les disposicions testamentàries ordenades pel causant.

2. Si el causant no li ha conferit cap encàrrec, el marmessor particular ha de tenir cura de l'enterrament o la incineració, dels funerals i sufragis piadosos del causant, de la destinació dels òrgans o del cos i de demanar el compliment dels modes que hagi ordenat.

Article 235. Compliment de l'encàrrec

1. El marmessor ha de complir el seu encàrrec dins el termini conferit, que pot ser ampliat per tots els hereus de comú acord.

2. A manca de termini, si el marmessor no ha complert el seu encàrrec dins un any a comptar des de l'acceptació del càrrec, qualsevol interessat pot obtenir de l'autoritat judicial que sigui requerida perquè el compleixin dins el termini que se li assenyali.

3. En qualsevol cas, el termini fixat pel causant al marmessor per al compliment de l'encàrrec no pot excedir de quinze anys.

4. Els marmessors universals i els particulars han de retre comptes als hereus, als afavorits o, si han de destinar els béns o diners a finalitats d'interès públic o general, a l'autoritat judicial.

Article 236. Cessament

El marmessor cessa per mort, impossibilitat d'exercir-lo, excusa, incapacitat sobrevinguda o remoció fonamentada en una conducta dolosa o greument negligent. També cessa en haver complert l'encàrrec i per haver transcorregut el termini que tenia per a complir-lo.

Article 237. Finalització de l'encàrrec

1. Quan no queda cap marmessor ni cap substitut en l'exercici del càrrec i no s'ha complert encara totalment la missió o l'encàrrec del marmessor universal, o els encàrrecs atribuïts al particular, qualsevol dels interessats en la successió pot sol·licitar a l'autoritat judicial que, si ho creu procedent, designi un o més marmessors datius amb les mateixes funcions i facultats que els marmessors testamentaris.

2. Sens perjudici del que disposa l'apartat 1, si acaba la marmessoria abans que l'encàrrec o la missió hagin estat complerts, el compliment incumbeix a l'hereu.

Títol IV. La successió intestada**Capítol I. Disposicions generals****Article 238. Obertura de la successió intestada**

1. La successió intestada s'obre quan:

a) una persona mor sense deixar hereu contractual o testamentari en tota l'herència, o

b) el nomenat o els nomenats no arriben a ser-ho.

2. Si el causant de la successió ha disposat solament d'una quota de la seva herència, la quota que no ha estat disposada és deferida als seus hereus intestats.

3. En cas de concurrència d'hereus designats pel causant i d'hereus intestats:

a) Si té lloc una vacant en la quota disposada pel causant, a manca de substitut vulgar, la part vacant acreix la dels altres cohereus cridats en la mateixa quota amb preferència als cridats per la llei respecte de l'altra quota hereditària.

b) Si té lloc una vacant en la quota atribuïda als hereus intestats, la part vacant es defereix als altres cohereus intestats.

c) Els cridats a succeir no poden acceptar una quota i repudiar l'altra, quan els cridats com a hereus intestats són els mateixos hereus instituïts pel causant en testament o heretament.

Article 239. La delació en la successió intestada

En la successió intestada l'herència es defereix en el moment de la mort del causant a favor de les persones que visquin en aquell moment o que estiguin concebudes i que arribin a néixer.

Capítol II. Sistema de la successió intestada**Article 240. Crides legals**

1. En la successió intestada, la llei crida com a hereus del causant els seus parents per consanguinitat i per adopció i el cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella supervivent en els termes i amb els límits i els ordres fixats per aquesta Llei, sens perjudici, si escau, de les llegítimes.

2. A manca de les persones esmentades a l'apartat anterior, succeeix l'Estat andorrà, d'acord amb el que estableix aquesta Llei.

3. El cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella, si no els correspon de ser hereus, adquireixen els drets que estableix l'apartat 1 de l'article 249.

Article 241. Parentiu

1. La proximitat del parentiu es determina pel nombre de generacions. Cada generació forma un grau i cada sèrie de graus una línia. La línia pot ser directa o col·lateral.

2. La línia és directa si les persones descendeixen l'una de l'altra, i pot ser descendent i ascendent. La descendent uneix el progenitor amb els qui en descendeixen. L'ascendent uneix una persona amb aquelles de les quals descendeix.

3. La línia és col·lateral si les persones no descendeixen l'una de l'altra, però venen d'un tronc comú.

Article 242. Càmput del parentiu

1. En la línia directa es computen els graus pel nombre de generacions, descomptant la del progenitor.

2. En la línia col·lateral es computen els graus sumant les generacions de cada branca que surt del tronc comú.

Article 243. Principi de proximitat de grau

En la successió intestada, el cridat de grau més pròxim exclou els altres, llevat dels casos en què es procedent el dret de representació successòria.

Article 244. Successió per graus i ordres

1. Si cap dels parents més pròxims cridats per la llei no arriba a ser hereu per qualsevol causa o és exclòs de l'herència per indignitat successòria, l'herència es defereix al grau següent, i així successivament, de grau en grau i d'ordre en ordre, fins a arribar a l'Estat andorrà.

2. Si solament un o alguns dels cridats no arriben a ser hereus, la quota hereditària que els hauria correspost acreix la dels altres parents del mateix grau, llevat del dret de representació, si és aplicable.

3. El que disposa aquest article s'entén sens perjudici del dret de transmissió successòria de l'herència deferida i no acceptada i dels altres casos en què la llei estableix un ordre de successió especial.

Article 245. Dret de representació

1. Per dret de representació, els descendents d'una persona premorta, declarada absent o indigna són cridats a ocupar el seu lloc en la successió intestada.

2. El dret de representació només s'aplica als descendents del causant, sense limitació de grau, i als nebots, però no s'estén als descendents d'aquests.

3. El representant que, per repudiació o per una altra causa, no arriba a ser hereu del representat no perd el dret de representació.

Article 246. Divisió de l'herència

1. En la successió intestada, l'herència es divideix a parts iguals entre els cridats que l'han acceptada, llevat dels casos en què la llei disposa altrament.

2. Quan és aplicable el dret de representació entre descendents, la divisió s'efectua per branques o

estirps, i els representants de cada branca es reparteixen a parts iguals la porció que hauria correspost al seu representat. Si una estirp s'ha dividit en una pluralitat de branques, la subdivisió de l'herència també és fa per estirps dins de cada branca i per caps entre les persones que l'integren.

3. Quan és aplicable el dret de representació en la línia col·lateral, la divisió s'efectua d'acord amb el que disposa l'apartat 2 de l'article 256.

Capítol III. L'ordre de succeir

Secció primera. La successió en línia directa descendent

Article 247. Delació als fills i als descendents de grau ulterior

1. En la successió intestada, l'herència es defereix primerament als fills del causant, per dret propi, i als seus descendents per dret de representació, sens perjudici, si escau, dels drets del cònjuge vidu o del convivent en unió estable de parella.

2. En cas de repudiació d'un dels cridats, la seva part acreix la dels altres del mateix grau.

3. Si repudien tots els descendents cridats d'un mateix grau, l'herència es defereix als descendents del grau següent, per dret propi, però amb divisió de l'herència per estirps i a parts iguals entre els descendents de cada estirp.

Article 248. La successió dels fills adoptius

1. Els fills adoptius i els seus descendents tenen respecte als adoptants i els seus ascendents els mateixos drets que els descendents biològics.

2. L'adopció impedeix recíprocament la successió intestada entre l'adoptat i la seva família d'origen, llevat que un cònjuge o un membre de la unió estable de parella adopti el fill de l'altre cònjuge o del convivent.

Secció segona. La successió del cònjuge vidu i del convivent en unió estable de parella

Article 249. Successió del cònjuge vidu i del convivent

1. En cas de concórrer amb fills del causant o descendents d'aquests, el cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella supervivent té dret a l'usdefruit sobre el cinquanta per cent de l'herència, lliure de fiança, si bé pot pactar amb l'hereu o hereus la commutació del seu dret per la atribució en plena propietat que lliurement estipulin.

2. Aquest usdefruit és incompatible amb la quarta vidual que pugui correspondre al vidu, vídua o convivent sobrevivents, en el qual cas s'haurà d'optar per un o l'altre dret.

3. Si el causant mor sense fills ni altres descendents, l'herència es defereix al cònjuge vidu o al convivent en unió estable de parella. Els pares del causant conserven en aquest cas el seu dret a la llegítima, però no tindran el mateix dret els altres ascendents.

Article 250. Usdefruit

1. Si el vidu o el convivent en unió estable de parella concorre amb hereus menors d'edat dels quals sigui representant legal, pot exercir la seva representació per a l'acceptació de l'herència, sense que calgui la intervenció d'un defensor judicial, i adjudicar-se l'usdefruit.

2. Aquest usdefruit s'extingeix per les causes generals d'extinció del dret d'usdefruit i, a més, també es perd en cas de que l'usufructuari contraguí nou matrimoni o de passí a viure maritalment amb una altra persona.

Article 251. Commutació de l'usdefruit

1. El cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella supervivent pot pactar amb l'hereu o hereus la commutació del seu dret d'usdefruit per l'atribució d'una part alíquota de l'herència o del ple domini de béns concrets i determinats, amb inclusió o no de l'habitatge conjugal o familiar.

2. L'opció es pot pactar en el termini d'un any a comptar de la mort del causant i s'extingeix si el vidu o el convivent accepta de manera expressa l'adjudicació de l'usdefruit.

Article 252. Manca de dret a succeir

1. El cònjuge vidu no té dret a succeir abintestat el causant si en el moment de l'obertura de la successió n'estava separat judicialment o de fet, llevat de reconciliació entre els cònjuges i sempre que la separació de fet s'acrediti per qualsevol mitjà admès en dret.

2. Si en el moment de l'obertura de la successió hi havia pendent un procediment de nul·litat del matrimoni, de divorci o de separació, els hereus poden continuar l'acció i esperar que es dicti sentència per tal de reconèixer o no el dret del supervivent a l'herència.

3. Tampoc no hi té dret el supervivent d'una unió estable de parella si estava separat de fet del causant en el moment de la mort d'aquest.

Article 253. Atribució expressa en la declaració d'hereus

Els drets del vidu o del convivent en unió estable de parella en la successió intestada s'han d'atribuir expressament en les declaracions d'hereu intestat, la qual es porta a terme mitjançant declaració judicial.

Secció tercera. La successió en línia directa ascendent

Article 254. Delació als progenitors i ascendents

1. Si el causant mor sense fills ni descendents, sense cònjuge o convivent, l'herència es defereix als progenitors, a parts iguals. Si només sobreviu un dels dos, la delació a aquest s'estén a tota l'herència.

2. Si falten els progenitors, l'herència es defereix als ascendents de grau més proper. Si hi ha dues línies de parents del mateix grau, l'herència es divideix per línies i dins de cada línia per caps.

Secció quarta. La successió dels col·laterals

Article 255. Delació als col·laterals

Si el causant mor sense fills ni descendents, cònjuge o convivent, ni ascendents, l'herència es defereix als parents col·laterals.

Article 256. Germans i fills de germans

1. Els germans, per dret propi, i els fills de germans, per dret de representació, succeeixen el causant amb preferència als altres col·laterals, sense distinció entre germans de doble vincle o de vincle senzill.

2. Si concorren a l'herència germans i fills de germans i hi ha una sola estirp de nebots, aquests perceben, per caps, el que correspon a l'estirp. Si són dues o més, s'acumulen les parts que corresponen a les estirps cridades i tots els nebots que les integren succeeixen en el conjunt per caps.

3. Si es frustra la delació a algun dels nebots, la part vacant acreix la de tots els altres nebots per parts iguals. Si aquest nebot és únic en l'estirp o si es frustraren totes les delacions a nebots d'una mateixa estirp, la part vacant acreix la dels germans vius del causant, si n'hi ha, i la dels altres nebots, amb aplicació de la regla de divisió de l'apartat segon.

4. En defecte de germans, els nebots succeeixen el causant per dret propi i per caps.

Article 257. Crida als altres col·laterals

En defecte de germans i de fills de germans, l'herència es defereix als altres parents de grau més pròxim en línia col·lateral dins del sisè grau en la línia col·lateral, sense dret de representació, sense distinció de línies i per caps.

Secció cinquena. La successió de l'Estat

Article 258. Successió a manca de parents fins el sisè grau

1. Si manquen les persones assenyalades en els articles precedents, succeeix l'Estat andorrà, que adquireix amb acceptació a benefici d'inventari, sense que pugui repudiar, i mitjançant declaració judicial d'hereu prèvia.

2. L'Estat ha de destinar els béns heretats o el seu producte o valor a establiments d'assistència social o a institucions de cultura, preferentment de la població on va ser la darrera residència habitual del causant en territori andorrà. En defecte d'aquests, s'han de destinar als establiments o a les institucions del terme parroquial de la seva població o, si hi manquen, als de caràcter general a càrrec de l'Estat.

Capítol IV. *La successió de l'impúber*

Article 259. *Caràcter troncal dels béns*

La successió intestada del causant impúber, és a dir, del menor de catorze anys, en defecte de substitució pupil·lar, es regeix per les normes següents:

- a) En els béns procedents d'un progenitor, o dels altres parents d'aquest dins del quart grau, adquirits a títol gratuït, són cridats a la successió, pel seu ordre, els parents més pròxims de l'impúber, dins el quart grau en la línia de la qual els béns procedeixen.
- b) Si sobreviu el progenitor de l'altra línia, conserva el seu dret a la llegítima sobre els dits béns.
- c) En els altres béns de l'impúber, com també en els fruits dels béns troncal, la successió intestada es regeix per les regles generals, sense distinció de línies.

Capítol V. *Béns troncal*

Article 260. *Béns troncal*

Són béns troncal els immobles i els drets reals constituïts sobre ells, així com les accions i/o participacions socials que el causant hagués adquirit a títol lucratiu dels seus parents fins al sisè grau o per permuta d'altres béns troncal.

Article 261. *Successió en els béns troncal*

Si el causant intestat mor sense descendència, són cridats a succeir en els béns troncal els seus parents que pertanyin a la família de la que procedeixen els béns conforme al següent ordre:

1. Els seus progenitors. Si manquen els progenitors són cridats els ascendents de grau més proper.
2. Els germans, sense preferència de doble vincle i amb dret de representació.
3. El cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella.
4. Els altres parents col·laterals fins al sisè grau, excloent els de grau més pròxim als del més remot, sense representació i sempre per parts iguals.

Títol V. *La llegítima*

Capítol I. *Disposicions generals*

Article 262. *Dret a la llegítima*

La llegítima confereix als legitimaris un dret crèdit a obtenir en l'herència del causant un valor patrimonial que aquest els pot atribuir a títol d'institució d'hereu, llegat, atribució particular, donació o de qualsevol altra manera.

Article 263. *Naixement del dret i acceptació*

1. El dret a llegítima neix en el moment de la mort del causant, i es presumeix acceptada mentre no es renunci en forma expressa, pura i simple.
2. El dret a percebre la llegítima es transmet als hereus del legitimari, llevat del cas regulat a l'article 286.2.

Article 264. *Renúncia a la llegítima futura*

1. Són nuls els actes unilaterals, les estipulacions en pacte successori i els contractes de transacció o de qualsevol altra índole atorgats abans de la mort del causant que impliquin renúncia al dret de llegítima o que en perjudiquin el contingut.
2. No obstant això, són vàlids, si s'atorguen en escriptura pública:

- a) El pacte entre cònjuges o convivents en unió estable de parella en virtut del qual renunciem a la llegítima que els podria correspondre en la successió dels fills comuns i, en especial, el pacte de supervivència en què el sobrevivent renuncia a la que li podria correspondre en la successió intestada del fill mort impúber.
- b) El pacte entre fills i progenitors pel qual aquests darrers renunciem la llegítima que els podria correspondre en l'herència del fill premort.

Capítol II. *Els legitimaris i la determinació de la llegítima*

Article 265. *Llegítima dels descendents i dret de representació*

1. Són legitimaris els fills del causant per parts iguals.
2. Els fills premorts, els desheretats justament, els declarats indignes i els absents són representats per els seus respectius descendents per estirps. Aquest dret de representació no s'estén a altres atribucions patrimonials ordenades pel causant a favor del representat.
3. En cas d'adopció de fills del cònjuge o del convivent en unió estable de parella, l'adoptat no és legitimari del progenitor d'origen substituït per l'adopció i, si aquest hagués mort tampoc no ho és, per dret de representació, en la successió dels

ascendents d'aquest. La mateixa norma s'aplica en l'adopció d'orfes per parents fins al quart grau, respecte de la successió dels ascendents de la branca familiar en la que no ha tingut lloc l'adopció.

Article 266. Llegítima dels progenitors

Si el causant no té descendents que l'hagin sobreviscut, són legitimaris els progenitors per meitat. Si només sobreviu un progenitor, li correspon el dret de llegítima íntegrament.

Article 267. Quantia i còmput de la llegítima

La quantia de la llegítima és la quarta part de la quantitat base que resulta d'aplicar les regles següents:

- a) La quantitat inicial és el valor dels béns de l'herència al temps de la mort del causant, amb deducció dels seus deutes i de les despeses de la seva darrera malaltia i de l'enterrament o incineració.
- b) S'afegeix el valor dels béns alienats a títol gratuït pel causant, excloses les liberalitats d'ús, computat pel que tenien al temps de morir el causant, amb deducció de les despeses útils i reparacions extraordinàries costejades pel donatari, i afegint el valor estimat dels deterioraments per culpa del propi donatari.
- c) Si el donatari ha alienat els béns donats o si els béns s'han perdut per culpa del mateix donatari, s'afegeix el valor que tenien en el moment de l'alienació o la destrucció.

Article 268. Llegítima individual

Per fixar la llegítima individual fan nombre el legitimari que sigui hereu, el que l'ha renunciada, el desheretat justament i el declarat indigne de succeir. No fan nombre el premort i l'absent, llevat que siguin representats pels seus descendents.

Capítol III. L'atribució, la imputació, la percepció i el pagament de la llegítima

Article 269. Atribució a títol d'herència o de llegat

1. La institució d'hereu i el llegat a favor del legitimari impliquen sempre atribució de llegítima, encara que el legitimari repudii l'herència o renunciï al llegat, ja que s'entén que renuncia també a la llegítima.
2. El llegat ordenat en concepte de llegítima o imputable a ella que no sigui llegat simple de llegítima ha de ser de diners, encara que no n'hi hagi en l'herència, o de béns integrants de l'herència. En cas contrari, el legitimari pot optar entre acceptar-lo simplement o renunciar-hi i exigir allò que per llegítima li correspongui.

3. El llegat simple de llegítima no atribueix cap dret addicional al legitimari que ha estat alhora instituït hereu o afavorit amb altres llegats.

Article 270. Imputació de donacions i atribucions particulars

1. Són imputables a la llegítima les donacions atorgades pel causant amb pacte exprés d'imputació o fetes en pagament o a compte de la llegítima. El caràcter imputable de la donació s'ha de fer constar expressament en el moment del seu atorgament i no es pot imposar amb posterioritat.
2. Són també imputables a la llegítima, llevat de disposició contrària del causant:
 - a) Les donacions fetes a favor dels fills per adquirir el seu habitatge o emprendre una activitat que els proporcionï independència econòmica.
 - b) Les atribucions particulars en pacte successori i les assignacions de béns per al pagament de llegítimes, fetes també en escriptura pública de pacte successori.
3. En l'herència dels avis, són imputables a la llegítima dels néts els béns rebuts pels progenitors representats que haurien estat imputables a la seva llegítima.
4. El causant pot deixar sense efecte la imputació a la llegítima en testament o codicil i també en pacte successori o per declaració feta en un altre acte entre vius en escriptura pública. La dispensa d'imputació feta en escriptura pública és irrevocable i la feta en pacte successori només és revocable per les causes legals o acordades entre les parts.

Article 271. Intangibilitat qualitativa

1. El causant no pot imposar sobre la llegítima condicions, terminis o modes, ni tampoc gravar-la amb usufructus o altres càrregues, ni subjectar-la a fideïcomís. Si ho fa, es tenen per no posades. No obstant això, si la disposició afectada té un valor superior a la llegítima, el legitimari ha d'optar entre acceptar-la en els termes en què li és atribuïda o reclamar la llegítima estricta.
2. Si el legitimari accepta l'herència o el llegat sotmesos a alguna limitació, s'entén que renuncia a impugnar-la.

Article 272. Suplement de llegítima

1. Si el valor de l'atribució de llegítima per qualsevol títol excedeix de l'import d'aquesta, els legitimaris fan seu l'excés com a mera liberalitat; però, si el valor és inferior, poden exigir el que manqui com a suplement de llegítima.
2. Si amb posterioritat al pagament de la llegítima apareixen nous béns del causant, el legitimari té dret al suplement que li correspongui.

Article 273. Pagament

1. L'hereu o les persones facultades per fer-ho poden optar pel pagament de la llegítima o, si escau, del suplement, en diners, encara que no n'hi hagi a l'herència, o en béns de l'herència, sempre que per disposició del causant no correspongui als legitimaris de percebre'ls per via d'institució d'hereu, llegat o assignació d'un bé específic, atribució particular o donació. Feta l'opció i començat el pagament d'una manera determinada, el legitimari pot exigir la resta del pagament de la mateixa manera.

2. Si opten pel pagament en béns i el legitimari no es conforma amb els que se li pretengui adjudicar, aquest pot recórrer a l'autoritat judicial, que ha de decidir d'acord amb l'equitat.

3. En qualsevol cas, l'autoritat judicial pot ordenar que es practiqui una prova pericial a fi de conèixer la qualitat i el valor dels béns que componen l'herència i del lot que es pretengui adjudicar al legitimari.

Article 274. Valoració dels béns

Els béns de l'herència adjudicats en pagament de la llegítima s'estimen pel seu valor en el moment de l'adjudicació.

Article 275. Interessos

1. El causant pot disposar que la llegítima no meriti interès o establir-ne l'import.

2. A manca de previsions del causant, la llegítima merita l'interès legal des de la seva mort, llevat que el legitimari convisqui amb l'hereu o l'usufructuari universal de l'herència i a càrrec d'aquest.

3. El suplement de llegítima merita interès només des que és reclamat judicialment.

4. Si la llegítima és fa efectiva per mitjà d'un llegat de bé específic, el legitimari afavorit fa seus, en lloc d'interessos, els fruits que el bé produeix a partir de la mort del causant. Això mateix s'aplica a l'assignació de béns específics feta en escriptura pública de pacte successori, si els béns no han estat lliurats als legitimaris abans de la mort del causant.

Article 276. Responsabilitat

L'hereu respon personalment del pagament de la llegítima i del suplement.

Capítol IV. La preterició i el desheretament**Article 277. Preterició de legitimaris**

1. És preterit el legitimari a qui el causant no ha fet cap atribució en concepte de llegítima o imputable a ella i que no ha estat tampoc desheretat.

2. Si la preterició és errònia, és a dir, si el legitimari preterit és un descendent del causant que ha nascut o ha esdevingut legitimari després d'atorgar-se el

testament o l'existència del qual era ignorada pel causant en el moment de testar, té acció perquè es declarin ineficaces el testament i, si escau, els codicils atorgats pel causant. Se n'exceptuen els casos següents:

a) Si el causant ha instituït hereu únic, en tota l'herència, el cònjuge o convivent en unió estable de parella.

b) Si el causant ha instituït hereu únic, en tota l'herència, un fill o un altre descendent i en el moment d'atorgar testament tenia més d'un fill o almenys un fill i una estirp de fill premort.

c) Si la relació de filiació en virtut de la qual s'esdevé legitimari ha quedat legalment determinada després de la mort del causant.

3. El legitimari per dret de representació només pot exercir l'acció de preterició errònia si el representat, en cas d'haver sobreviscut al causant, ho hauria pogut fer.

4. Si la preterició és intencional, el legitimari preterit pot exigir allò que per llegítima li correspon.

5. El simple reconeixement genèric del dret de llegítima a qui correspongui o l'atribució d'un llegat simple de llegítima a favor de tots els fills no exclou el dret dels legitimaris a exercir l'acció de preterició errònia si escau d'acord amb els apartats 1 a 3.

6. L'acció per impugnar el testament o els codicils per causa de preterició errònia caduca al cap de quatre anys de la mort del testador.

Article 278. Causes de desheretament

Són causes de desheretament que permeten privar de la llegítima als legitimaris:

a) Les causes d'indignitat enumerades en l'article 7.

b) La denegació d'aliments al testador o al seu cònjuge o convivent en unió estable de parella, o als ascendents o descendents d'aquell, en els casos en què hi ha obligació legal de prestar-los.

c) El maltractament greu al testador, al seu cònjuge o convivent en unió estable de parella, o als ascendents o descendents del testador.

d) La suspensió o la privació de la pàtria potestat que corresponia al progenitor legitimari sobre el fill causant o de la que corresponia al fill legitimari sobre un nét del causant, en ambdós casos per causa imputable a la persona suspesa o privada de la potestat.

Article 279. Requisits del desheretament

El desheretament per una de les causes tipificades per la llei s'ha de fer amb les formalitats exigides per testar, i no pot ser parcial ni condicional.

Article 280. Reconciliació i perdó

1. La reconciliació per actes indubtables i el perdó concedit en escriptura pública deixen sense efecte el desheretament, tant si són anteriors com posteriors a aquest.
2. La reconciliació i el perdó són irrevocables.

Article 281. Impugnació del desheretament

1. Si el legitimari desheretat impugna el desheretament, la prova de la causa correspon a l'hereu.
2. Si el desheretat al·lega reconciliació o perdó, la prova li correspon a ell.
3. L'acció d'impugnació del desheretament caduca als quatre anys de la mort del testador.

Article 282. Desheretament injust

1. El desheretament és injust:
 - a) Si no es compleixen els requisits de forma.
 - b) Si, en cas d'impugnació, no es prova la certesa de la causa.
 - c) Si hi ha hagut reconciliació o perdó.
2. El legitimari desheretat injustament pot exigir la llegítima.

Capítol V. La inoficiositat**Article 283. Inoficiositat legitimària**

1. Si, descomptats els deutes, no resten béns suficients per pagar les llegítimes, poden ser reduïts i àdhuc suprimits per inoficiosos els llegats a favor d'estranyos o dels mateixos legitimaris en la part que excedeixi la seva llegítima. A aquests efectes, les assignacions de llegítima no fetes efectives en vida del causant s'equiparen als llegats.
2. Amb posterioritat, també poden ser reduïdes o suprimides, si és necessari, les donacions computables per al càlcul de la llegítima atorgades pel causant i les atribucions particulars fetes en pacte successori a favor d'estranyos o de legitimaris, en la part no imputable a la llegítima.
3. Els afectats per la inoficiositat poden evitar les seves conseqüències pagant als legitimaris en diners l'import que hagin de percebre.

Article 284. Ordre de reducció

1. La reducció es fa en proporció al valor de les disposicions afectades, respectant si escau l'ordre impositat pel causant.
2. El causant no pot alterar l'ordre de prelación en la reducció de donacions ni disposar que les donacions siguin reduïdes abans que els llegats.

Article 285. Acció d'inoficiositat

1. L'acció per inoficiositat correspon solament als legitimaris i als seus hereus, i als hereus del causant.
2. L'acció d'inoficiositat caduca als quatre anys de la mort del causant.
3. Els creditors del causant no es poden beneficiar de la reducció o la supressió de donacions per inoficiositat.

Capítol VI. L'extinció de la llegítima**Article 286. Causes d'extinció**

1. La renúncia, el desheretament just i la declaració d'indignitat extingeixen la llegítima individual.
2. La llegítima dels progenitors s'extingeix per mort del legitimari sense haver-la reclamada.
3. La llegítima individual extingida s'integra en l'herència.

Article 287. Prescripció

L'acció per a exigir la llegítima i el seu suplement prescriu als quinze anys de la mort del causant.

Capítol VII. La quarta vidual**Article 288. Dret a la quarta vidual**

1. El cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella que, amb els seus béns propis, els que li puguin correspondre per raó de liquidació del règim econòmic matrimonial i els que en la successió testada el causant li atribueixi per causa de mort o en contemplació d'aquesta, no tingui recursos econòmics suficients per a satisfer les seves necessitats, té dret a obtenir en la successió del cònjuge o convivent premort la participació que calgui per atendre-les fins a un màxim d'una quarta part de l'actiu hereditari líquid, calculat d'acord amb l'article 267.
2. Per a determinar les necessitats del cònjuge o del convivent creditor cal tenir en compte el nivell de vida de què gaudia durant la convivència i el patrimoni relict, com també la seva edat, estat de salut, salaris o rendes que estigui percebent, perspectives econòmiques previsibles i qualsevol altra circumstància rellevant.

Article 289. Exclusió del dret

1. El cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella no té dret a reclamar la quarta vidual si en el moment de l'obertura de la successió es troba en alguna de les situacions regulades a l'article 252.
2. Perdrà el dret a la quarta vidual si el consort o convivent contreu nou matrimoni o conviu maritalment amb una altra persona, però no haurà

de restituir els fruits que hagués percebut mentre gaudí de la quarta.

Article 290. Càmput

Per fixar el límit màxim de la quarta vidual es calcula el valor líquid dels béns relictos en el moment de la mort del causant, s'hi descompta el valor dels béns de l'herència atribuïts al cònjuge vidu o al convivent en unió estable de parella, i s'hi afegeix el valor dels béns donats o alienats a títol gratuït pel causant, sense incloure les donacions fetes al cònjuge vidu o al convivent.

Article 291. Reclamació i pagament

1. La quarta vidual confereix una acció personal contra els hereus del causant.
2. L'hereu o les persones facultades per a efectuar el pagament poden optar per fer-lo en diners o en béns de l'herència.
3. La quarta vidual merita interès des que és reclamada judicialment.

Article 292. Reducció o supressió de llegats i donacions

1. El cònjuge vidu o el convivent i els hereus del causant poden exercir, si és necessari per pagar la quarta, una acció per a la reducció o supressió de llegats, donacions i altres atribucions per causa de mort.
2. No poden ser reduïts ni suprimits els llegats, donacions o altres atribucions fetes en concepte de llegítima o que siguin imputables a ella, en la part corresponent a la quantia de la llegítima.

Article 293. Extinció

1. El dret a reclamar la quarta vidual s'extingeix:
 - a) Per renúncia després de la mort del causant.
 - b) Per matrimoni del sobrevivent o per la convivència marital amb una altra persona abans d'haver-lo exercit.
 - c) Per la mort del cònjuge vidu o el convivent en unió estable de parella sense haver-lo exercit.
 - d) Per suspensió o privació de la pàtria potestat del cònjuge vidu o convivent en unió estable de parella, per causa que li sigui imputable, sobre els fills comuns amb el causant.
2. La pretensió per a reclamar la quarta vidual prescriu al cap de quatre anys de la mort del causant.

Disposicions transitòries

Primera. Règim general de dret transitori

1. Es regeixen per aquesta Llei les successions obertes i els testaments, codicils, memòries

testamentàries i pactes successoris atorgats després de la seva entrada en vigor.

2. En tot allò no previst en les disposicions transitòries d'aquesta Llei, les successions obertes abans de la seva entrada en vigor es regeixen per la llei aplicable en el moment de l'obertura de la successió.

Segona. Testaments, codicils i memòries testamentàries atorgats amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei

1. Els testaments, els codicils i les memòries testamentàries atorgats d'acord amb la legislació anterior són vàlids si compleixen les formes que s'hi exigien. Amb tot, si han de regir una successió oberta després de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, també són vàlids si s'ajusten a les seves exigències formals i materials.
2. És d'aplicació aquesta Llei a les successions obertes després de la seva entrada en vigor però regides per actes atorgats abans, llevat de les regles merament interpretatives de la voluntat del causant establertes en la legislació derogada, que els hi seran aplicables, sense perjudici del que disposen els articles 120, 239 i 245.

Tercera. Testament davant rector

1. Els testaments davant rector atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei caduquen si no es protocol·litzten en el termini de deu anys a partir de la seva vigència, sempre que el causant hagués mort abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei. Si el causant ha mort després de l'entrada en vigor, el termini de quatre anys es comptarà des de la seva mort.
2. S'autoritza el Govern per a dictar les disposicions reglamentàries per promoure i facilitar la protocol·lització dels testaments atorgats davant rector dipositats als arxius parroquials.

Quarta. Fideïcomisos

1. Els fideïcomisos es regeixen pel dret vigent al moment de la mort del fideïcomitent.
2. Les normes d'aquesta Llei relatives als efectes del fideïcomís mentre està pendent s'apliquen als fideïcomisos ordenats en successions obertes abans de la seva entrada en vigor. Se n'exceptuen els fideïcomisos de residu i les substitucions preventives de residu, que es regeixen per les normes vigents al moment de l'obertura de la successió.

Cinquena. Retribució de marmessors i dels hereus de confiança

Per a la retribució dels hereus de confiança i dels marmessors designats en actes atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, s'aplica allò que

disposa l'article 228 si la successió s'ha obert amb posterioritat, llevat que el causant hagués previst expressament una remuneració específica.

Sisena. Heretaments

1. Els heretaments atorgats d'acord amb els requisits de capacitat i forma que exigia el dret vigent al moment del seu atorgament seran vàlids encara que l'heretant mori després de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.
2. També seran vàlids els pactes convinguts en heretaments atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, fins i tot pel que fa a les persones que els convenen, si la llei anterior no els admetia però la llei vigent al moment de la mort del causant els admet.
3. Els drets i obligacions que resulten dels heretaments atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei es regeixen pel dret vigent al moment del seu atorgament.
4. Els altres efectes de la successió resten sotmesos al dret vigent al moment de la mort del causant.

Setena. Reserva

En les successions obertes abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, si els fets que donaven lloc a reserva legal no s'han produït, cap bé no passarà a tenir la qualitat de reservable i el cònjuge supervivent en serà propietari lliure.

Vuitena. Prescripció i caducitat

Els terminis establerts en la legislació anterior s'apliquen a les successions obertes abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, llevat que els que aquesta estableix siguin més curts. En aquest darrer cas, la prescripció o la caducitat es consuma amb el transcurs del nou termini, que comença a comptar des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei. Tanmateix, si el termini establert per la legislació anterior, tot i ser més llarg, s'exhaureix abans que el termini previst per aquesta Llei, s'aplica aquell termini.

Disposicions addicionals

Primera. Normes de dret internacional privat

1. Tribunal competent

Els tribunals de l'Estat andorrà són competents per a resoldre sobre la totalitat de la successió per causa de mort, quan la llei personal del causant en el moment de la mort sigui l'andorrana. Els tribunals andorrans també són competents en els supòsits en què el causant tingués en el moment de la seva defunció el domicili i la residència al Principat d'Andorra i també quan fos titular de béns o drets situats al Principat d'Andorra.

2. Llei aplicable

1. La llei aplicable a la totalitat de la successió és la llei personal del causant, determinada per la nacionalitat, en el moment de la mort.
2. En cas que, excepcionalment, resulti clarament de totes les circumstàncies del cas que, en el moment de la mort, el causant tenia un vincle manifestament més estret amb un Estat diferent d'aquell la llei del qual sigui aplicable segons l'apartat anterior, la llei aplicable a la successió serà la d'aquest altre Estat.

3. Testament en país estranger

1. Els andorrans poden fer testament a l'estranger, d'acord amb la llei del país on siguin, fins i tot hològraf, encara que la legislació del país estranger no l'admeti, però no mancomunat, encara que la legislació dels país estranger l'admeti.
2. El testament obert o tancat es pot atorgar, d'acord amb aquesta Llei, davant del funcionari diplomàtic o consular andorrà, que tingui reconegudes funcions notariales.

Segona. Fonts del dret privat

1. Fonts del dret

- a) El dret privat del Principat d'Andorra està constituït per la llei, el costum i els principis generals del dret.
- b) La llei, com a conjunt de disposicions dels òrgans amb capacitat legislativa i dels acords internacionals sota els principis de jerarquia i de competència legislativa, és d'aplicació preferent.
- c) El costum, al·legat i provat, només regeix en defecte de llei aplicable.
- d) Els principis generals del dret informen i integren l'ordenament jurídic del Principat d'Andorra.

2. Supletorietat normativa

Les disposicions del dret civil tenen caràcter de dret comú i s'apliquen com a supletòries en matèries regides per altres lleis.

3. Dret subsidiari

Mentre no es legisli en matèria de dret privat, s'aplica com a supletori l'anomenat dret comú romano-canònic, d'acord amb els principis generals que informen l'ordenament jurídic andorrà.

4. Jurisprudència

La jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra té la funció de complementar, amb la finalitat d'interpretar i aplicar, el dret privat del Principat d'Andorra.

Tercera. Rang normatiu de la Llei

La disposició final primera apartat número “2” de la present Llei té rang de llei qualificada en la mesura que deroga dos articles de la Llei 4/2005, del 21 de febrer, qualificada de les unions estables de parella. La resta dels preceptes de la present Llei tenen rang de llei ordinària, sense les limitacions dels articles 57.3 i 60.2 de la Constitució.

Disposicions finals**Primera. Derogatòria**

Es deroguen:

1. La Llei de reforma del Dret de Successions, de 31 de juliol de 1989.
2. Els articles 19 i 20 de la Llei 4/2005, del 21 de febrer, qualificada de les unions estables de parella.
3. L'article 21 del Reglament general del notariat.
4. També queden derogades totes les disposicions d'igual o inferior rang que s'oposin al que s'estableix en aquesta Llei.

Segona. De modificació

Es modifica el següent article:

1. Article 8.1 de la Llei del notariat, relatiu a la necessitat de testimonis en els testaments.
2. Disposició final segona de la Llei del notariat.

Tercera. Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor el dia 1 de gener de 2016.

4- IMPULS I CONTROL DE L'ACCIÓ POLÍTICA DEL GOVERN**4.4.3 Preguntes urgents****Edicte**

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 7 de maig del 2014, ha examinat la pregunta amb resposta oral del Govern presentada pel M. I. Sr. Jaume Bartumeu Cassany, president del Grup Parlamentari Mixt, per escrit de data 6 de maig del 2014, relativa a **les negociacions amb els comuns per modificar la normativa de delimitació de competències**, d'acord amb els articles 129 i 131 del Reglament del Consell General ha acordat admetre-la a tràmit, atorgar-li la declaració d'urgència i ordenar la seva publicació, (Reg. Núm. 382).

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

A la Sindicatura

Jaume Bartumeu Cassany, conseller general, actuant en aquest acte en qualitat de president del Grup Parlamentari Mixt, d'acord amb el que disposen els articles 129 i següents del Reglament del Consell General, passo a formular la següent pregunta perquè sigui resposta pel Govern, de forma oral, davant el ple del Consell General:

Pregunta que es formula al Govern en relació a les negociacions amb els comuns per modificar la normativa de delimitació de competències**Motivació**

En la sessió del Consell General destinada a preguntes a Govern que es va celebrar el dia 6 de juny de 2013 vaig preguntar al Govern amb la finalitat de conèixer la situació de les converses amb els comuns per modificar la normativa de delimitació de competències entre l'Administració comunal i l'Administració general.

En l'exposició inicial de la pregunta recordava que en una anterior sessió de control, el 8 de novembre del 2012, havia rebut “el compromís del cap de Govern” d'anar-nos “... informant de com avancen les negociacions.”

Doncs bé, divuit mesos després d'aquell compromís la informació de les negociacions l'hem rebuda, el dimarts de la setmana passada, pels mitjans de comunicació.

En conseqüència es pregunta:

Quan pensa el cap de Govern complir el seu compromís explicitat del dia 8 de novembre del 2012, en aquest hemicicle, d'informar al Consell General de les negociacions amb els comuns per modificar la normativa de delimitació de competències i de les transferències?

En els termes precedents queda formulada la pregunta al Govern que haurà de ser resposta oralment davant el Ple del Consell General.

Altressi Dic

D'acord amb el que disposa l'article 131 del Reglament del Consell General, demano que la pregunta més amunt formulada obtingui la declaració d'urgència.

Andorra la Vella, 6 de maig del 2014

Jaume Bartumeu Cassany
President

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 7 de maig del 2014, ha examinat la pregunta amb resposta oral del Govern presentada per la M. I. Sra. Sílvia Eloïsa Bonet Perot, consellera general del Grup Parlamentari Mixt, per escrit de data 7 de maig del 2014, relativa a la **decisió del Ministeri de Salut i Benestar de modificar la direcció del centre sociosanitari El Cedre**, d'acord amb els articles 129 i 131 del Reglament del Consell General ha acordat admetre-la a tràmit, atorgar-li la declaració d'urgència i ordenar la seva publicació, (Reg. Núm. 391).

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

A la Sindicatura

La sotassignada, consellera general del Grup Parlamentari Mixt, d'acord amb el que disposa el capítol quart del títol IV del Reglament del Consell General, formulo la següent pregunta, perquè sigui resposta pel Govern, de forma oral, davant el Ple del Consell General.

Pregunta que es formula al Govern relativa a la decisió del Ministeri de Salut i Benestar de modificar la direcció del centre sociosanitari El Cedre

Fa poques setmanes els diferents mitjans de comunicació van informar sobre la decisió del Ministeri de Salut i Benestar de reestructurar la direcció del centre sociosanitari El Cedre.

Des del novembre del 2013, El Cedre acull també els residents provinents de la Residència Solà d'Enclar. Amb aquella decisió es van unir dos centres amb especificitats molt diferents, sobretot en funció de les característiques que tenen els residents, ja que el seu grau d'autonomia és molt dispar.

Al capdavant dels dos centres hi ha hagut dues persones que han demostrat al llarg dels anys la seva vàlua, la seva professionalitat, i la seva capacitat en la gestió de centres sociosanitaris, i als quals se'ls va assegurar en la reunificació que es faria el possible per mantenir les seves funcions.

La reestructuració d'El Cedre ha provocat que, primer, va ser traslladada a l'HNSM la directora del Solà d'Enclar i, a l'estiu, es traslladarà a l'HNSM el director adjunt d'El Cedre, amb la voluntat d'incorporar a un director mèdic assistencial al centre sociosanitari.

Atesos aquests antecedents, es pregunta,

Pot informar Govern, quines han estat les motivacions per fer aquests canvis? I alhora ens pot explicar quin plantejament de gestió i amb quines persones es vol desenvolupar?

Altressi Dic

D'acord amb el que disposa l'article 131 del Reglament del Consell General, demano que la pregunta més amunt formulada obtingui la declaració d'urgència.

Consell General, 7 de maig del 2014

Sílvia Eloïsa Bonet Perot
Consellera general del Grup Parlamentari Mixt

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 7 de maig del 2014, ha examinat la pregunta amb resposta oral del Govern presentada per la M. I. Sra. Rosa Gili Casals, consellera general del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, per escrit de data 7 de maig del 2014, relativa a la **política d'admissions del Centre Sociosanitari el Cedre**, d'acord amb els articles 129 i 131 del Reglament del Consell General ha acordat admetre-la a tràmit, atorgar-li la declaració d'urgència i ordenar la seva publicació, (Reg. Núm. 392).

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

A la Sindicatura

La sotassignada, Rosa Gili Casals, consellera general del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, d'acord amb el que disposa el capítol quart del títol IV del Reglament del Consell General, formulo la següent pregunta, perquè sigui resposta pel Govern, de forma oral, davant el Ple del Consell General. De conformitat amb l'article 131 del mateix Reglament, sol·licito que aquesta pregunta obtingui la declaració d'urgència.

Pregunta que es formula al Govern relativa a la política d'admissions del Centre Sociosanitari El Cedre

El consell de ministres va aprovar l'11 de setembre del 2013 la fusió i integració de la Residència Solà d'Enclar i El Cedre. La unificació va comportar el tancament de les instal·lacions del Solà d'Enclar i el

trasllat durant la tardor de l'any passat dels usuaris a El Cedre.

Ens pot explicar Govern quina és la política d'admissions al Centre Sociosanitari El Cedre i en quin estat d'ocupació es troba avui en dia?

Consell General, 7 de maig del 2014

Rosa Gili Casals
Consellera General del Grup Parlamentari
Socialdemòcrata

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 7 de maig del 2014, ha examinat la pregunta amb resposta oral del Govern presentada per la M. I. Sra. Rosa Gili Casals, consellera general del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, per escrit de data 7 de maig del 2014, relativa a la necessitat d'un aparell de ressonància magnètica al l'hospital Nostra Senyora de Meritxell, d'acord amb els articles 129 i 131 del Reglament del Consell General ha acordat admetre-la a tràmit, atorgar-li la declaració d'urgència i ordenar la seva publicació, (Reg. Núm. 393).

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 7 de maig del 2014

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

A la Sindicatura

La sotasignada, Rosa Gili Casals, consellera general del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, d'acord amb el que disposa el capítol quart del títol IV del Reglament del Consell General, formulo la següent pregunta, perquè sigui resposta pel Govern, de forma oral, davant el Ple del Consell General. De conformitat amb l'article 131 del mateix Reglament, sol·licito que aquesta pregunta obtingui la declaració d'urgència.

Pregunta que es formula al Govern relativa a la necessitat d'un aparell de ressonància magnètica a l'hospital Nostra Senyora de Meritxell

Un aparell de ressonància magnètica és una eina de base per múltiples diagnòstics. Aquesta tècnica d'exploració radiològica proporciona un contrast molt més gran entre els diferents teixits tous del cos que el que aporta la tomografia computada (TC), popularment coneguda com a TAC. Així doncs, és especialment útil en neurologia (per patologies al cervell), aparell músculoesquelètic, sistema cardiovascular, i detecció i seguiment de càncers (oncologia). Per tant, per algunes patologies, és un aparell que cal tenir disponible les 24 hores del dia en qualsevol hospital i encara més a Andorra, en el qual s'assisteixen molts accidentats del món de l'esquí. De manera inexplicable, l'hospital Nostra Senyora de Meritxell, tot i ser l'únic hospital públic d'Andorra, no disposa d'aquest equipament.

Així doncs, demano:

Ens pot explicar Govern per quina raó a dia d'avui el nostre sistema públic de sanitat no disposa d'un aparell de ressonància magnètica a l'hospital Nostra Senyora de Meritxell?

Consell General, 7 de maig de 2014

Rosa Gili Casals
Consellera general del Grup Parlamentari
Socialdemòcrata